

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium IV. Ob quas causas incurratur excommunicatio major.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

nia hætenus dicta pluribus probat, etiam addu-
ctis Juribus, AA. & rationibus, Pignat. tom. 7.
conf. 18. & tom. 8. conf. 134. Quid autem in
aliquibus dispensationibus intelligatur per in-
firdescentiam annuam in aliquo delicto, dixi l.
6. p. 3. n. 944.

DUBIUM IV.

Ob quas causas incurratur excommunicatio major.

293. **C**um hæ multæ sint, variæ etiam sunt ex-
communicationes, quæ in quatuor pos-
tissimum classes dividuntur, nam aliæ nulli,
aliæ Episcopo, aliæ Pontifici per Bullam con-
na, aliæ eidem extra Bullam cenæ reservantur.

ARTICULUS I.

Quæ sint excommunicationes non reservatæ.

Resp. I. Ex jure antiquo usitatores sunt se-
quentes:

Contra omnes. 1. In vexantes Ecclesiasticos,
quod non elegerint eum, pro quo rogari fue-
rant. 2. In directores Monialium, si foveant
discordias in electione. 3. In extorquentes ab-
solutionem à censura per vim aut metum. 4. In
compellentes Ecclesiasticos, ut laicis submit-
tant jura Ecclesiæ. 5. In docentes leges vel me-
dicinam religiosos, qui dimiserunt habitum
vel eos retinentes in suis scholis. 6. In sepelien-
tes tempore interdicti, vel interdictos, vel ex-
communicatos non toleratos, vel manifestos
usurarios. 7. In impediennes visitatores Moni-
alium. 8. In contrahentes Matrimonium in gra-
dibus prohibitis, vel cum Monialibus. 9. In
edentes Glossas in Tridentinum. 10. In impre-
cantes libros sine Superiorum licentia. 11. In

recipientes suis subditis, ne officia commu-
 nia Reipub. exhibeant Ecclesiasticis, v. g. ne iis
 vendant, coquant panes, &c. 12. In Doctores &
 Professores non facientes professionem fidei,
 ubi recepta est Bulla Pii IV. 13. In negligentes
 administrare justitiam Ecclesiasticis. 14. In po-
 testates foventes usuras.

Contra Clericos 1. In Clericos in dignitate con-
 titutos, aut Sacerdotes audientes publicè jus-
 sut medicinam. 2. In Sacerdotes recipientes
 præsecturas sæculares. 3. In Clericos minores
 Episcopis, locantes domos usurariis. 4. In alie-
 nantes bona Ecclesiæ, vel locantes ultra trien-
 nium. 5. In impugnantes in concionibus mon-
 tes pietatis. 6. In contrahentes Matrimonium,
 si sint in sacris. 7. In fictè resignantes vel per-
 mutantes beneficia. 8. In præsumentes absol-
 vere à casibus Bullæ cœnæ.

Contra Religiosos. I. In audientes Leges vel
 medicinam extra claustra. 2. In habitum teme-
 rè dimittentes, vel Matrimonium contrahen-
 tes. 3. In instituentes novum ordinem. 4. Ad-
 vantes curias Principum, ad nocendum suis
 monasteriis vel Prælatis. 5. Tenentes arma sine
 licentia intra claustra. 6. Non servantes inter-
 dictum, quando servatur à Cardinali. *V. Fill.*
1. 14. & 4. de cens. in partic. c. 8. Bon. d. 3. p. 5. §. 1. n. 36.

Resp. II. Supradictis adjunctæ sunt à Tridenti-
 no sequentes, quæ valent, ubi illud est rece-
 ptum: 1. In imprimentes, imprimi mandan-
 tes, vendentes, apud se retinentes, vulgantes
 libros de rebus sacris sine nomine auctoris &
 approbatione ab Ordinario obtenta. 2. In do-
 centes, non esse necessariam confessionem ante
 sumptionem Eucharisticæ. 3. In raptores mu-
 lierum,

»lierum, iuvantes, faventes. 4. In cogentes con-
 »trahere Matrimonia cum præscriptis. 5. In
 »magistratus, qui requisiti non juvant Episco-
 »pos ad restituendam vel conservandam clau-
 »suram monialium. 6. In ingredienti (cujus-
 »cunque conditionis, vel sexus fuerint) mona-
 »steria Monialium, sine licentia in scripto ob-
 »tenta. 7. In cogentes mulierem ingredi mona-
 »sterium, & profiteri. 8. In impediendes, sine
 »iusta causa, sanctam voluntatem mulierum
 »emittendi votum. 9. In dominos temporales
 »concedentes in terris suis locum pro duello.

A D D E N D A.

294. **Q**uest. 34. *Quid circa hæc præterea sit notandum.*
 R. §. 1. De Religioso, qui temerè dimittit
 habitum dixi l. 4. à n. 207. De alienatione bo-
 norum vel rerum ecclesiasticarum, ibid. à num.
 1363. De artibus, officiis & actionibus, quæ
 Clericis prohibentur, à n. 1370. De libris sine
 licentia impressis dicam adhuc. De ingre-
 diente clausuram Monialium, dixi l. 4. à n. 66.
 Hic notandum est, quamvis prohibitio *Trid. sess.*
25. c. 5. De Regul. ne quis ingrediatur in sepa-
 Monialium, sit sub pœna excommunicationis
 ipso facto incurrendæ, & excommunicatio hæc
 non sit reservata per *Trid.* attamen teste *Beja, p. 1.*
casu 30. est Papæ reservata per *Pium V. & Greg. XIII.*
 ubi horum Bullæ sunt notæ & receptæ.
295. §. 2. Sub excommunicatione prohibetur læ-
 cis, ne disputent de fide Catholica cum hære-
 cis, Cap. *Quicumque*, §. *Inhibemus* De hæreticis
 6. Similiter Clericis regularibus, Can. *Cum qui-
 bus* 24. q. 3. junctâ *Gl. V. certamen.* Per hæreticos
 intel-

intelligit *Sanch.* in Decal. l. 2. c. 7. n. 12. qui sunt
vel aliquando fuerunt Magistri erroris : & pro-
hibito intelligitur de imperitis laicis vel Cleri-
cis, ubi enim Catholici mixti sunt cum hæreti-
cis, secluso periculo perversionis licitum est di-
scutere, & in Germania saltem Canones illi de-
sueverunt, *Becan. Krim.* n. 644.

ARTICULUS II.

296.

*Quæ sint excommunicationes reservatæ
Episcopis.*

Resp. Sunt hæc. 1. Quæ contrahitur ex levi
percussione Clerici : vel gravi, si sit mulier.
2. In eos, qui absoluti in articulo mortis (à
censura, vel peccato habente censuram an-
nexam) ab eo, qui aliàs non poterat, non
presentant superiori se, postquam convalue-
runt. *v. Fill. t. 15. n. 241. & 242.* 3. In Fratres
Minores, si admittant in suis Ecclesiis ad offi-
cia divina Fratres tertii Ordinis. 4. In procu-
rantes abortum fœtus animati, effectu secuto. 5.
In eos, qui communicant in eodem crimine
cum excommunicatis ab Episcopo. 6. Eæ om-
nes, quas ferunt Episcopi per propria statuta,
& sibi reservant, quas Confessarii videant in-
Agendis.

ADDENDA.

Quest. 35. *Quid præterea hic sit notandum.* *R.* Ni-
hil occurrere. De excommunicatione ob
abortum fœtus animati, dixi l. 3. p. 1. à n. 822.
823. Quid sit communicare in eodem crimine
cum excommunicatis, dixi.

ARTI-

ARTICULUS III.

Quae sint Papae reservatae extra Bullam Coene.

» **R** Esp. I. *Contra omnes magis obvia sunt sequentes.* 1. In incendiarios. 2. In habentes litteras Apostolicas falsas, & non destruentes. 3. Item in falsarios litterarum Apostolicarum. 4. In effringentes & spoliantes Ecclesias. 5. In communicantes eodem crimine cum excommunicatis à Papa. 6. In vexantes eos, qui censuram in alios tulerunt. 7. In absolutos ab excommunicatione sub conditione, & non implentes. 8. In violantes interdictum Papale. 9. In dantes & recipientes aliquid ex pacto, ob remissionem ad religionem. 10. In Simoniacos reales, circa ordinem vel beneficium. 11. In committentes simoniam confidentialem. 12. In impedientes executionem litterarum sacrae poenitentiarum. 13. In dantes & recipientes aliquid pro gratia, aut iustitia apud Sedem Apostolicam. 14. In committentes duellum, atque ad id cooperantes, suadendo, &c. 15. In mulieres ingredientes Monasteria Regularium. 16. In impugnantes institutum Societatis IESU. 17. In facientes jurare illicita, & contraria libertati Ecclesiasticae. 18. In rapientes bona Ecclesiastica; item exigentes tributa ab Ecclesiasticis. 19. Violantes libertatem Ecclesiasticam quoad fugientes ad Ecclesiam. 20. Docentes posse fieri confessionem in absentia. 21. In eos qui alterutram opinionem de Conceptione Virginis damnant peccati mortalis, vel haereticos: item in eos, qui in concionibus aliterque publicis actibus, ut lectionibus, conclusionibus, asserunt B. Virginem Conceptam in originali

ginali. 21. In percussores Clericorum; Quæ
cum celebris sit, & multa scitu necessaria ha-
beat, ageur de ea peculiariter infra.

Resp. II. *Contra Clericos & Religiosos, sunt hæc:*
1. Participantes in sacris cum excommunicatis
Papa. 2. Procurantes alienationem Ecclesia-
rum. 3. In Concionatores, qui scripturæ sen-
sum à Doctorum interpretatione alienum, cir-
ca tempus Antichristi & extremi iudicii alia-
que similia revelata prædicant. 4. In Parochos
non implentes iuramentum de residentia fa-
ctum. 5. In Mendicantes transeuntes ad alium
ordinem, præter Carthusiam. 6. In Moniales
excentes claustra sine licentia. 7. In religiosos,
qui sine privilegio vel speciali licentia Parochi
Clericis aut laicis Sacramentum Eucharistia
vel Unctionis ministrare, vel Matrimonia so-
lemnizare præsumunt.

A D D E N D A.

Quest. 36. *Quid præterea hic sit notandum. R. 299.*
Etiam nihil occurrit. Quinam hic dicantur
simoniaci reales, quinam confidentiales,
dixi l. 3. p. 1. à n. 212. & 220. Quandoque in-
curratur & quis absolvere possit ab excommuni-
catione lata contra duella & cooperatores, dixi
ibid. à n. 847. De exitu Monialium extra clau-
stra, dixi l. 4. à n. 66. De ingressu mulieris in
Monasterium Religiosorum, dixi ibid. à n. 87.
Circa impediens jus asyli, & quinam illo gau-
deant, dixi ibid. à n. 1392. Circa docentem,
quod confessio fieri possit in absentia, dixi l. 6. p.
1. à n. 1195. Excommunicationes septuaginta
& unam extra Bullam cœnæ breviter collegit
Poncius in append. ad direct. Confess. pag. 113.

ARTI-

Quomodo intelligenda excommunicatio percussoris
Clericorum.

» **R**esp. Ea sic habet: Si quis suadente diabolo, in
» Clericum vel Monachum violentas manus injecerit
» anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum
» presumat illum absolvere.

» Dicitur I. Si quis: intellige cujuscumque sexus
» aut status, etiam impubes, dummodo ratiom
» compos & doli capax. Extenditur autem ad
» efficaciter mandantes, consulentes, confes
» stientes, suo nomine factam rati habentes, non
» impediens, saltem si ex officio aut iustitia
» teneantur, ut Reges, iudices & ceteri Superio
» res; item patres, tutores, heri, pædagogi, Pe
» rochi, &c. quibus aliorum cura demandata est.
» Ita Lay. l. 1. t. 5. p. 2. c. 5. n. 6. Bon. d. 2. q. 3. p. 6. q.
» n. 8. ex Molin. &c. comm.

» Dixi, saltem, &c. Quia si ex charitate tantum
» teneantur, etiam excommunicari, docet. Sa
» Cajet. Fill. Medin. Sayr. &c. Verum id probabiliter
» negat Bon. l. c. ex Nav. Kon. Reg. Henr. Molin. &c.

» Dicitur II. Clericum: quo nomine intelligi
» tur omnis primâ saltem tonsurâ initiatus (etiam
» amsi conjugatus dummodo cum unica Vierge
» ne) & deferat habitum, serviâtque alicui Ec
» clesie: item etiam excommunicatus, suspens
» sus, interdictus, degradatus verbaliter tantum.

» Dicitur III. Monachum: intellige quemvis
» religiosum, etiam laicum, conversum, non
» tium, utriusque sexus: item tertiarias S. Dom
» nici, S. Francisci, si gestent habitum, & vivant
» in communitate: item Eremitas subjectos ali
» cui Regulæ vel Superiori.

Dicitur IV. *Manus injecerit*: per quod intelligitur quævis contumeliosa actio exterior moralis circa Clerici personam vel res ei ad hærentes, sive fiat manu sive baculo, gladio, &c. *Bon. f. 1. §. 1. Ex dictis resolvuntur sequentes Casus:*

I. Hanc excommunicationem incurrit, 1. qui talem conspuat, conspergit aquâ, pulvere, conspurcat luto, evellit crinem, lacerat vestem, eripit aliquid per vim & injuriam de ejus corpore, v. g. pileum, pallium, &c. ita ut actio sit graviter injuriosa, *Bon. l. c. Laym. n. 5.* 2. Qui concludit aut violenter detinet carcere vel loco, unde sine dedecore non potest exire. *Ibid.* 3. Qui persequitur, ut in flumen vel fossam incidat, equo decidat, &c. *ib.* 4. Qui manus violentas injicit in equum, cui is insidet, occidendo, vulnerando, cædendo, sistendo per frenum, quæ actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris. *ib.* 5. Qui aliquid supradictorum facit, etiam Clerico consentiente, dummodo sit injuriosum ordini Clericali. *Lay.* l. c. 6. Clericus, si seipsum ex malitia vel passione (secus si ex devotione) percutiat injuriosè, *Lay. l. c. ex Nav.* 7. Qui percutit Clericum etiam meritum, si fiat, vel per quem non debet, ut si morte dignus puniatur à judice seculari, vel modo illicito, ut si à Prælato puniatur per laicum. *Bon. l. c. ex Nav. Sayr. Suar. Fill. Kon. &c. vid. Laym. c. 5.*

II. Non incurrit, 1. Fur, qui clam abscondit crumenam vel vestem tollit Clerico, quia non est actio violenta sed fraudulenta. *Bon. l. c.* 2. Si percussio sit jocosa vel casualis, v. g. si janitor vel apparitor turbam arcens percutiat Clericum. *Tom. VIII.*

H h h

item

»item si pueri habentes primam tonsuram se
 »pugnis percutiant, *Bon. l. c. ex Mol. Fill. Kon. & C.*
 »item si percussio fit ad defendendum se vel vi-
 »tam suam vel uxoris, parentum, filiorum, vel
 »res suas, cum moderamine tamen inculpate
 »telæ, *Laym. infrà. 3.* Et denique, quandoque
 »percussio ob levitatem vel imperfectiōē actus
 »non esset mortalis, illata laico, ut docet *Cy-
 »Avila & Sa,* quod tamen *Suar.* universaliter
 »non admittit. *v. Bon. loc. cit. 4.* Si fiat in tenebris,
 »vel Clericum non agnoscas, quod habitum non
 »gestet; quia ignorantia excusat. 5. Si Prælati
 »præceptor, pater, subditum in minoribus con-
 »stitutum, correctionis causâ (licet ira accedat)
 »percutiat moderatè, habitâ ratione culpæ,
 »Prælati & Præceptor Ecclesiasticus potest et
 »iam in majoribus constitutum castigare. *Idem*
 »idem possit pater, controvertitur in utraque
 »partem probabiliter: *v. Laym. loco mox citando.*
 »Si percutiatur realiter degradatus, vel hu-
 »mus; vel exercent publicè officium cauponis
 »vel macellarii vel scurram, & ter monitus non
 »cesset; vel inventus turpiter agens cum uxore
 »matre, sorore vel filia; denique mulierem
 »ipso facta sollicitans ad turpitudinem, quæ
 »perdit privilegium. *Vid. Laym. l. 1. 5. p. 2. 6. 5. l. 1. c. 1. r. 15. cap. 1.*
 » Resp. II. Et si hæc excommunicatio sit refer-
 »vata Papæ, potest tamen Episcopus ab ea absol-
 »vere his casibus, 1. quando percussio, et si
 »mortalis, est tamen prudentum iudicio levis
 »comparata cum enormi, v. g. si fiat palmâ, po-
 »ugno aut lapide, non relincente vestigium
 »secundùm *Aut. & Dia. p. 9. t. 4. R. 19.* nisi nota-
 »bilem injuriam & magnum scandalum pariat.

qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno
percutiat in faciem, licet guttæ sanguinis ef-
fluant. Enormis verò erit, si membrum præscin-
datur, copiosus sanguis fundatur; vel etiam ra-
tione dignitatis personæ, ut si percutiatur Epi-
scopus vel Abbas, etiam alapâ. 2. Si percussor sit
impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus,
claudus, servus, filius-familias, vel non sui juris,
uti & regulares ac moniales invicem verberan-
tes: item si sint homines delicati, & quotquot
habent legitimum impedimentum, ut non
possint ire ad Papam aut ejus legatum; vel si
dubium sit de excommunicatione. *Fill. n. 35. §*
seq. Denique si sit occulta v. *sup. hicc. l. d. 5. &*
Dion. R. 63. In quibus omnibus casibus pro foro
conscientiæ potest etiam facultas absolvendi
impetrari (gratis quidem) ex pœnitentiaria
Romana à majore pœnitentiario, ut *V. suprâ l. 1.*
l. 2. c. 4. in append.

A D D E N D A.

Quest. 37. Quid circa hanc excommunicationem 301.
sit præterea notandum. *R. §. 1.* Percussio tum
censetur fieri suadente diabolo, quando fit injurio-
se sine justa causa: debetque esse sacrilegium in-
ternè & externè grave, *Caj. Ang. Mol. Pignat. tom.*
1. conf. 107. Delb. c. 2. dub. 4. f. 5. aliique apud
Sperell. decis. 45. n. 11. qui tamen n. 36. rectè
notat cum *Suar.* quamvis tactus physicus corpo-
ris esset levissimus, si tamen secundum mora-
lem existimationem sufficiat ad gravem inju-
riam contra honorem & reverentiam Clerico
debitam, esse satis ad hanc censuram incurren-
dam. Attamen notat *De Luca* in *miscell. eccles.*
F h h 2 disc.

disc. 20. percussione[m] debere esse meditatam & non ex solo inconsulto calore iracundia[e], uti colligetur etiam ex dicendis n. 307. Et cum hic Canon sit in favorem Clericorum, est late pro his intelligendus, uti tenent Theologi & Canonistae omnes cum *Sperell.* à n. 44. Quandonam autem aliquis censeatur publice seu notorie percussor Clerici, ideoque sit vitandus, dixi à n. 178.

302. §. 2. Circa quaestionem illam, an ille incurrat censuram hujus Canonis, qui Clericum vel Religiosum veneno occidit, refert *Sperell.* decif. 20. quatuor sententias, prima cum *Avila* & *Delb.* f. 20. n. 1. absolute[n]te[n]t negat, quia non infert violentiam ullam personae, sed tantum naturae. Secunda cum *Suar. Fill.* & aliis dicit incurrere, sed non ante secutam mortem venenati, quia ad incurrendam censuram requiritur factum consummatum & effectu perfectum. Tertia est *Bonus* & aliorum, qui dicunt incurrere tum, quando venenum operari incipit, quia prius non infert ullam violentiam. Quarta probabilior, quam tenent *Beja* & alii cum *Sperell.* à n. 21. dicit semper incurrere statim ab initio propinati veneni, quia calefactum in stomacho statim incipit agere, & quamvis forte non sequatur mors, tamen violentia per venenum illata est personae lumentis, quae ideo incipit violentè disponi ad mortem.

303. §. 3. Si quis tacite tantum mandet Clericum percuti, v. g. si coram famulis dicat se intendere vindictam de tali injuria, & praevideat inde fieri posse, ut famuli moveantur ad percutiendum *Sylv. Nav. Suar. Dian. Delb.* l. 10. *Dicast.* d. 3. n. 973 dicunt, si percussio sequatur, incurrere excommunicationem, quia fuit vera causa moralis illius percussione[m], addunt *Dript.* in cautione judiciali.

judici
f. 14.
confil
cuta f
dum e
tescat
& com
item c
gestur
effectu
struivi
minat
percut
putan
stantia
contra
illum
Nec obs
est cau
hilom
sparita
mens fi
ctu, qu
bet se i
alter.
§. 4
pro se f
vendo
venenu
fit Cler
nenum
quia m
suam o
videre
cultiffi

judiciali, sect. 2. a. 14. pag. 282. & alii cum *Delb.*
 f. 14. adhuc incurri, quamvis mandatum vel
 consilium sit revocatum, si percussio adhuc se-
 cuta sit ex illo mandato vel consilio: ubi notan-
 dum est, quod mandatum, si revocetur & inno-
 tescat mandatario, communiter desinat movere,
 & consequenter non sit causa effectus secuti, non
 item consilium, nam motivum, quod fortè sug-
 gestum est, poterit pergere movere & esse causa
 effectus secuti, uti etiam notavi in materia de re-
 stitutionse l. 3. p. 2. n. 25. & 28. Quòd si deter-
 minatum ad percipiendum moveas tantum, ut
 percutiat fortius, aliqui secundum dicta n. 65.
 putant te non incurrere, quia non es causa sub-
 stantia actus, sed tantum circumstantia, sed
 contradicunt alii cum *Delb.* f. 12. quia causando
 illum modum concurris ad substantiam actus.
Nec obstat, quòd ille non teneatur restituere, qui
 est causa, cur damnum libentius fiat, quod ni-
 hilominus erat faciendum, nam hoc dato, di-
 sparitas est, quòd ad rationem damni imperti-
 nens sit, quòd fiat cum majore vel minore affe-
 ctu, quòd autem percussio fiat fortius, non ha-
 bet se impertinenter, quia ideo magis patitur
 alter.

§. 4. Si Titius mandet Cajo, ut vindictam 304
 pro se sumat de Clerico mutilando illum, sed ca-
 vendo expressè ne occidat, si Cajus det Clerico
 venenum, ex quo post duos menses moriturus
 sit Clericus, Titius hoc ipso, quòd Clericus ve-
 nenum sumeret incurrit excommunicationem,
 quia mandando vindictam, per gravem culpam
 suam occasio fuit dati veneni, quòd malum præ-
 videre debebat sciens Cajum, quàm posset oc-
 cultissimè, sumpturum vindictam, venenum

autem secundum dicta n. 303. Quamprimum sumptum fuit, coepit operari, ergo injuria cum effectu saltem inchoato tum coepit, quod sufficit ad incurrendam hanc excommunicationem, *Bezap. 1. cas. 46. pluribus id probans.*

305. §. 5. Per consentientem in percussione alterius intelligitur ille, qui simul cooperatur, dat auxilium, favendo promovet, *Delb. d. 11. n. 9.* Clericus autem consentiens seu permittens se percuti, non incurrit excommunicationem ipso facto, quia *Cap. Contingit De sent. excomm. sic habetur: si quis autem Clericus post prohibitionem hujusmodi sponte se subjecerit, excommunicetur, ergo est excommunicatio ferenda, & non lata sententia, Delb. f. 7.*

306. §. 6. Si percussio facta non sit nomine alicujus, seu non in ipsius gratiam, quamvis ipse postea ratificet, non incurrit excommunicationem, uti nec tum, quamvis nomine ejus sit facta, si tantum interne ratificet, & non signo aliquo externo, *Dicast. à n. 994. Nec obstat Regula juris, reprobatio retrahitur & mandato comparatur, nam id tantum valet respectu contractuum & poenae pro foro externo infligenda, Delb. f. 11. n. 14. & iterum f. 16.* Unde autem praesumatur mandatum occidendi, aut reprobatio homicidii facti, explicat *Pignat. tom. 1. conf. 135.*

307. §. 7. Ideo non incurrit occidens Clericum adulterantem cum uxore, filia, matre vel sorore sua, quia Ecclesia condonat hanc poenam ob tantum & tam justum dolorem, qui ordinariè causet subitum motum iracundiae, *Cap. Si veritas 2. De sent. excomm. quod Nav. Angel. Suar. C. Delb. f. 17. n. 33. extendunt ad eum, qui percutitur, quia invenitur oscula vel amplexus exten-*

ere cum una ex prædictis personis: attamen requiritur ut fiat statim ex subito motu, alioquin non excusaretur percussor vel occidens, *Silv. deq. Nav. Delb. n. 35.*

§. 8. Si quis insequatur Clericum, & hic inter fugiendum præter intentionem & prævisionem insequentis cadat, probabile est insequentem non incurrere excommunicationem, quia non est causa moralis illius casus. *Dicast. n. 1033. Sperell. tamen decis. 20. probabilius dicit, si Clericus re ipsa ex metu persecutoris cadat, incurrere, quia persecutio illa est causa violenta lapsus; hinc Fagn. & alii cum Sperello & Bonac. dicunt etiam eum incurrere, qui bombardulam explodit in Clericum, qui ex ejus timore moritur, vel exanimis in terram cadit, quamvis globo ne leviter quidem tactus sit.*

§. 9. Judex vel Superior nolens defendere Clericum à percussione incurrit excommunicationem secundum Cap. *Quanta*, De sent. excomm. in 6. docetque *Nav. Henric. Suar. Beja p. 1. cal. 69. Gorm. De act. hum. n. 184. & alii.* Non autem incurrit per actum merè internum nolendi defendere, sed quia illa ommissio defensionis est externa & sensibus cognoscibilis, & defensio erat ex justitia debita, *Castrop. d. 1. p. 7. Vi de adhuc dicenda.*

§. 10. *Telex Barb. Pasq. Turr. Delb.* probabiliter tenent Clericum etiam ex malitia vel passione percussorem se non incurrere, quia Canon videtur loqui de injectione manuum in personam distinctam. Oppositum tenent apud *Sperell. decis. 45. n. 71. & alios Auctores 30.* gravissimi cum *Busemb.* quia hæc prohibitio magis est in favorem status clericalis quam personæ, quid-

quidquid tamen sit de hoc, si Clericus se percutiat, aut evellat sibi capillos ob mortem parentum vel ob jacturam magnam bonorum, non incurrit, quia hæc actio non censetur status clericali injuriosa, *Delb. l. 8. n. 7. Dicast. n. 80.*

311. §. 11. Qui vestes Clerici non indutas aliisque res ei non adhaerentes lacerat, non incurrit, quia non infert violentiam Clerico, *Mel. Suar. Bon. Dicast. n. 1037.* Qui autem percutit Clericum, factum hæreticum, incurrit, *Noll. Schiara l. 4. diff. 26. n. 23.*

312. §. 12. Qui verbis minacibus Clericum percutit, aut occasio est gravis damni, vel oppugnat domum, in qua Clericus est, non ut ei injuriam faciat, sed ut justè locum capiat, non incurrit, quia per ista non censetur manus injicere in Clericum, *Suar. Castrop. d. 3. pu. 23. §. 2. n. 2. Dicast. n. 1039.*

313. §. 13. Qui percutit aliquem in bacchanalibus currentem cum larva, ignorans esse Clericum, non incurrit, quia imprudenter credit esse Clericum, *Burgh. cent. 2. cas. 59.* Quod autem tenendum sit, si volens percutere laicum casu percutiat Clericum, aut volens percutere Petrum Clericum percutiat Paulum Clericum, jam dictum est.

314. §. 14. Si percutiens reipsa Clericum involuntarily putet non esse Clericum, at tamen in animo comparatus, ut eum percuteret, quamvis sciret esse Clericum, *Covarr. Ugol. & alii dicunt* incurrit: è contrà negant *Nav. Vasq. Sanchez. De Matr. l. 9. d. 32. n. 26. Castrop. tr. 2. d. 1. p. 17. d. 3. nisi dubitasset, an non esset Clericus. Sed tunc saltem videtur incurrit, si percussit, actu intendens percutere; si Clericus sit, si laicus*

E. III.
20. II.

ma or
Clau di
La Crois

Tom. VI

Ca

Hinc rectè infert *Sanch.* n. 41. cum *Covarr.* & aliis
 contra *S. Anton. Silv.* & alios etiam eum incurre-
 re, qui percutit aliquem, quem ex ignorantia
 crassa nesciebat esse Clericum.

§. 15. Si quis percutiat Canonissam, *Pyrrhus* 315.
Corradus in praxi Benef. p. 1. c. 5. n. 142. dicit in
 Rota decisum esse, quod non incurrat pœnam
 hujus Canonis, quia Canonissa nec est clerica
 nec monacha, sed sæcularis & laica: è contrà
 Glossa ad illum Canonem dicit incurri pœnam,
 si quis injiciat manus etiam in Ecclesiasticas perso-
 nas, talis autem Canonista videtur esse persona
 ecclesiastica secundum dicta l. 4. n. 229. cum
 ratione sui statûs vacet divinis in Choro, canat
 Horas & aliter Deo in ecclesia serviat, & ideo
Pignat. tom. 8. conf. 1. n. 11. docet illas gaudere
 privilegio fori, uti & Erimitas, si authoritate
 Episcopi deputati sint servitio alicujus Ecclesiæ
 vel Oratorii, contra *Delb.* qui tenet non gaudere
 privilegio hujus Canonis, quia illo gaudet solus
 Clericus vel Monachus, qualis non est talis Eremita,
 uti nec Canonissa, multò minùs gaudent illi E-
 remita, qui solâ authoritate propriâ ejusmodi
 habitum & habitationem eligunt. Certum au-
 tem videtur ex illis, quæ affert *Sperell.* decis. 21.
 Equites Melitenses, Teutonicos, aliòsque similes
 esse verè Religiosos, adeòque gaudere privilegio
 fori & Canonis, cum emittant tria vota sub-
 stantialia, quam vis apud eos non sit tantus rigor
 paupertatis & obedientiæ: imò *Sperell.* n. 9. pu-
 tat etiam Equites S. Jacobi de Sparta, qui vo-
 vent Castitatem conjugalem etiam esse Religio-
 sos & gaudere privilegio hujus Canonis, sed de
 his videri possunt dicta l. 4. n. 3.

§. 16. Si v. g. conjugatus dimiserat, sed
 iterum

H h h 5

iterum

iterum reassumat habitum & tonsuram, gaudet privilegiis Clerici, ideoque eum percutiens excommunicatur, communis cum *Dicast. à n. 99.*

317. §. 17. Ut defensio contra Clericum censetur justa, debet fieri statim post aggressionem, unde qui Clericum, quando desisset vim inferre, postea repercuteret, incurreret excommunicationem, quia non censetur vim repellere, quae antea desierat, nec est defensio, sed vindicta, *Sperell. decis. 45. n. 84.* debetque servari moderamen inculpatae tutelae, ut non plus fiat, quam sit necesse ad vim repellendam. Putantque *Castrop. §. 3. n. 5. & Dicast. n. 1050.* etiam licitum esse percutere Clericum ad defensionem cujusvis etiam extranei, quem Clericus injustè aggreditur.
318. §. 18. Praelati incurrunt excommunicationem, si religiosos subditos cum excessu verberent, item si delinquant in modo v. g. projiciant librum ad caput, pede trudent &c. haec enim castigationes & poenae non sunt concessae à jure, ubi bene ostendit *Dripr. supra pag. 285.*
319. §. 19. Percutiens Clericum mortuum malè tractans ejus cadaver, incurrit excommunicationem, quia statui clericali adhuc injuria est, attamen non fit irregularis si murilet vel confodiat, quia non tollit vitam membro vel homini, *Felm. Tolet. Sperell. Delb. f. 3. n. 9. Scherer. l. 4. diff. 26. n. 15.* aliique multi cum *Pignat. tom. 61. conf. 5.*
320. §. 20. Ut teneamur vitare, debet percussio esse notorius, ita ut non sufficiat me vidisse, sed requiratur notoreitas non solius Juris, sed etiam facti, nec etiam semper sufficit publica fama, uti pluribus jam explicatum est.
321. §. 21. Si Religiosi ejusdem Monasterii se verberent

E. III.
20. II.

Clau di
La Croix

Tom. VI

Ca.

erant mutuò, & percussio non fit enormis, effunt à supremo Prælato Monasterii absolvi, g. ab Abbate, Priore, Guardiano, Rectore. Si abbas indebitè percusserit Monachum, absolvi potest à Confessario per Abbatem electo, *Krim. n. 149.* Si Religiosus percusserit Religiosum alterum subditum, absolvi debet à suo Prælato, præsentante vel consentiente Prælato percussi, ut ex utriusque consensu satisfactio imponatur, è contra si Religiosus percusserit Clericum sæcularem, absolvi potest à solo Episcopo Clerici percussi, si tamen Religiosi forent exempli, requiritur consensus Prælati, quem consensum si neget, potest nihilominus Religiosus adire Episcopum, quia præsumitur consensus Ordinis, in eo saltem casu, quo Prælatus ipse non habet potestatem absolvendi, ita *Cabassutius* in Jure canonico l. 5. c. n. 9. probans etiam ex Jure, item *Castrop. §. 4. n. 8.* ubi n. 19. notat Religiosis mendicantibus eorum privilegia participantibus ferè eandem potestatem à *Trid.* esse concessam, quam in hac parte habent Episcopi, possunt autem etiam Episcopo hanc potestatem delegare, uti rectè notat *Bonac. & Cabass.* supra n. 13.

§. 22. Qui percussit laicum putans esse Clericum, contrahit malitiam sacrilegii, attamen non excommunicationem, quia ut hæc contrahatur, debet re ipsa & non tantum in apprehensione Clerico vel statui clericali fieri injuria, *Delb. l. 21. n. 1.*

§. 23. Quando aliquis absolvitur ab aliquo extra eam necessitatem non habente absolvendi potestatem, exigi debet juramentum ab eo, qui absolvitur, quòd comparere velit, quando poterit coram habente potestatem: quòd si postmodum

modum non comparuerit, incidit in similem excommunicationem, *Casrop. supra.*

324. §. 24. Percussor Clerici in foro fori absolvi debet secundum formulam in Pontificali Romano praescriptam, quamvis forte prius absolutus sit in foro conscientiae, uti contendit *Drog.* supra pag. 304. *Laym.* tamen & alii dicunt pro Germania id consuetudine seu non usu esse abrogatum.
325. §. 25. Dixi l. 6. p. 3. n. 970. etiam ad S. Penitentiariam recurri pro absolutione à casu publico percussoris Clerici; Et formulas, quibus in casu publico vel etiam occulto rescribit S. Penitentiaria, fusè explicat *Tiburt. Navarr.* in manud. ad praxin execut. p. 3. c. 2. & seqq. praecipua autem notari debent sequentia, 1. Si reus non satisfacere non possit parti laesae, praestare debet iuramentum de satisfaciendo cum poterit, et si tum negligat, ipso facto re incidit in excommunicationem. 2. Si oriretur scandalum ex hoc, quòd absolveretur necdum satisfacta parte, debet absolvi tantum pro foro conscientiae, sed debet externè se gerere tanquam excommunicatum. 3. Quando dicitur relabi, si non patet mandato Ordinarii, intelligitur, mandato secreto & quod rationabiliter latum sit. 4. Clericida orare debet officium defunctorum & equivalentes preces, si legere nesciat, per quinquennium in tribus diebus hebdomadae; debet satisfacere haeredibus occisi & Ecclesiae, cui occisus adscriptus erat; privatur ecclesiasticis beneficiis & juribus patronatus: ipse & ejus filii sunt inhabiles ad Beneficia obtinenda.

ARTICULUS V.

Quæ sint excommunicationes Papæ reservatæ per Bullam cœne.

326.

Resp. Præcipua est in hæreticos: quæ extenditur non tantum ad fautores, receptores, defensores hæreticorum ut sic, sed etiam in omnes retinentes, legentes, imprimentes & defendentes libros hæreticorum, de Religione tractantes vel hæresin continentés. Ad quam excommunicationem incurrendam requiruntur 4. Conditiones, 1. ut auctor libri sit hæreticus. 2. Ut liber hæresin expressè contineat vel de Religione agat. 3. Ut legatur materia notabilis & sufficiens ad mortale. 4. Ut scienter legatur, imprimatur vel retineatur, Lay. l. 2. t. 1. c. 1. n. 1. Unde resolves:

I. Non excommunicaris, 1. si legas libros catholicorum referentes verba hæreticorum, etiam si animo hæresin discendi legas. Laym. l. c. ex Nav. Sanch. &c. 2. Si in Catholici scriptoris libro vel alio hac Bullâ non contento, legas adjecta scholia vel notas auctoris hæretici: quod tamen Suar. to. 5. d. 21. s. 2. limitat, nisi scholia essent tam copiosa, ut ex iis potius, quam ex textu liber constare videretur. Laym. l. c. ex Nav. Sanch. &c.

II. Non prohibentur hæreticorum libri Philosophici & alii hæresin non continentés, Laym. l. c. n. 3. Imò probabiliter nec ii, qui incidenter tantum continent hæresin, non agentes ex proposito de fide, Sayr. Graff. apud Laym. l. c. contra Suar. & Sanch. qui id confirmat pro Germania, ubi Bulla cum tanto rigore non est recepta, v. Becan. 2. c. 15. q. 8. Legens tamen tales, incurrit excom-

muni-

»municationem non reservatam Indicis libro-
 »rum prohibitorum, ubi is receptus est, quod
 »non videtur esse factum in Germania, saltem
 »cum isto rigore, ut habet *Laym. l. c. n. 8.*

» III. Excommunicatur, 1. qui in sufficiente
 »quantitate solum proœmium, vel epistolam ad
 »lectorem, vel indicem libri, vel partem libri, in
 »qua nulla est hæresis, legit, ut habet *Laym. l. c. &*
 »*Bon. 2.* Probabiliter etiam is, qui alterum iustu
 »suo legentem audit, quia legit per alium, *Laym.*
 »*l. c. Azor. Sc. contra Sanch.*

» IV. Probabiliter non excommunicatur, qui
 »hæreticam concionem aut Epistolam seorsim
 »editam legit, quia non est liber, *Laym. l. c. n. 3.*
 »ex *Sanch.*

» V. Non sufficit una alterave linea: imò se-
 »cundùm *Sanch. Rodrig. & Sa.* nec integra pagina,
 »etiam magni voluminis, quod tamen *Bon. &*
 »*Laym l. c.* non concedunt; licet hic fateatur, *Con-*
 »fessario id posse ad hoc servire, ut non continuo
 »damnet peccati mortalis & excommunicatio-
 »nis eum, qui bono fine, vel etiam ex curiositate
 »unam paginam legit.

» VI. Non incurritur, si retinentur libri parvo
 »tempore, v. g. uno alterove die, quia sicut ma-
 »teria, ita & temporis parvitas excusat. *Laym. n. 7.*
 »ex *Graff. Sayr. Sanch. Sc.*

» VII. Excusat ignorantia, etiam crassa, si vel
 »nescias esse hæreticum, vel tractare de religio-
 »ne. *Laym. n. 4. v. Sanch. l. 2. mor. c. 10. & l. 9. de Mar. d. 3.*

» VIII. Non excusatur is, qui librum, vel in a-
 »liena domo, vel alieno nomine, vel animo non
 »legendi habet. Item nec is, qui affirmat non esse
 »pravum, non esse exurendum: Item qui impe-
 »dit, ne comburatur, qui disputationis causam
 »defen-

E. III.
20. II.

La Croix
Claudius

Tom. VI

Ca.

defendit. Ita Bon., tamen excusat eum, qui lau-
dat stylum vel ingenium auctoris, vel bonam
doctrinam, quæ in eo est, sed non quatenus in-
eo est, v. g. si dicas, hic liber esset bonus, si non
haberet hæresin, quia talis non defendit. *Laym. v. 20.*
Bon. 10. 1. d. 2. q. 5. p. 4. n. 18. Et 10. 3. d. 1. q. 2. p. 4. n. 20.

A D D E N D A.

Quæst. 38. Quid præterea sit hic notandum. *Bx. 327.*
Bullam Cœnæ ad longum dedi l. 6. p. 2. n.
1054. excommunicationes autem ejus novem-
decim redegit in compendium *Polancus* in ap-
pend. ad direct. Confess. pag. 105. De immuni-
tate ecclesiastica, & quomodo illa violetur, dixi
l. 4. à n. 1381. Quomodo incurrant hanc ex-
communicationem illi, qui interficiunt, percu-
tunt, spoliant accedentes pro negotiis suis vel
cedentes à Cura Romana fusè explicat, *Delb. c.*
1. d. 6. 7. & 9. Partes omnes Bullæ Cœnæ accu-
rate explicat *Castrop.* hic d. 3. per prima 22. pun-
ctis. Quæ bona Clericorum sint immunia, de-
clarat *Sperell.* decis. 35. 135. 142. Contra Bullam
cœnæ nullâ consuetudine præscribi posse fusè
ostendit *Sperell.* decis. 37. ubi, uti & postea decis.
10. fusè prosequitur, quomodo pœnas incur-
rant, qui gravant Clericos sive in judicio sive ex-
tra: De his autem, qui gravant eorum colonos
videt decis. 41. usque ad 45. Et de his etiam vi-
deri potest *Pignat.* tom. 1. conf. 97. 166. 466.
tom. 2. conf. 50. 51. tom. 6. conf. 33. Judicem
laicum nequidem posse supplere negli-
gentiam Judicis Ecclesiastici, qui Clericum non
corrigit, ostendit *Sperell.* decis. 126. Clericum
vero, quamvis non ferat habitum, non debere
remitti

remitti ad forum laicale, docet *Pignat.* tom. 1. conf. 46. Familiares Cardinalium & Episcoporum, quamvis laici sint, gaudere privilegio fori, ideoque eum incidere in excommunicationem Bullæ cœnæ, qui ipsos trahit ad forum seculari, docent *Sperell. Delb.* aliique cum *Pignat.* tom. 1. conf. 95. De excommunicatione ob impeditam ordinariam jurisdictionem ecclesiasticam multa habet *Pignat.* tom. 6. conf. 18. & *De Luca* in miscell. eccles. disc. 19. ubi dicit per impediendam hic intelligi personam publicam vel potentem. Quæ omnia quia pro communi praxi parum serviunt, omitto. Circa hæresin, quando fit formalis, colligi potest ex dictis l. 1. à n. 92. Quando fit externè manifestata & Papæ reservata, dixi l. 6. p. 2. à n. 1613. 1649. Quis ab ea & à casibus Bullæ cœnæ possit absolvi, dixi ibidem, & aliqua mox addam.

Quæ ignorantia vel probabilitas excuset ab hæresi formali & à pœnis illi annexis, aliquid dixi l. 2. à n. 43. & de hoc videri possunt plura apud *Pignat.* in novissimis consult. 197. Denique ad hoc, ut obliget Bullæ cœnæ, satis esse quod Romæ promulgata sit & Pontifex velit promulgationem illam haberi pro sufficiente, docet cum communi *Pignat.* tom. 1. conf. 170. à n. 18. Hic aliqua addam circa libros hæreticos & prohibitos.

328. Q. 39. Quid addendum sit circa libros hæreticorum. R. §. 1. Bulla cœnæ excommunicat eos, qui hæreticorum libros hæresin continentés, vel de religione tractantes, sine autoritate Sedis Apostolicæ scienter legunt aut retinent, imprimunt seu quomodolibet defendunt ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore: itaque hæc quatuor sub excommunicatione prohibe-

prohibentur, lectio, retentio, impressio & de-
fectio libri ab hæretico editi. Nec excusat, si le-
sus ex intentione confutandi, etiam nullum ha-
bens periculum in fide, quia prohibitio facta est
etiam in odium hæresis & Auctoris hæretici, *Tol.*
Pignat. Ugol. Farm. Suar. Ovied. Castrop. aliique communif-
icant cum *Pignat.* in novissimis conf. 195. contra
Mascard. & Caran. dicitur enim *ex quavis*
causa: hinc ipse hæreticus, qui scripsit, si relegat
librum suum, incidit in hanc excommunica-
tionem *Bullæ Græff. Ugol. Suar. Sanch. Bonac. & alii*
Dimia p. 11. tr. 1. R. 1. & Pignat. supra.

§. 2. Non est opus, ut auctor libri sit hæreti-
cus denunciatus, *Sanch. Dicast. d. 3. n. 1158. Ver-*
ry, tr. 5. a. 2. Krim. n. 715. Pignat. supra contra
Græff. Imò sufficit materialem tantum esse hæ-
reticum, si scribat hæreses, quia talis auctor
communiter & publicè censetur hæreticus.

§. 3. Si liber hæretici unam tantum hæresin
contineat, totus est prohibitus, nec legi potest in
aliis partibus non continentibus hæresin, & qui
solum illum locum, qui continet hæresin, con-
tento legit, excommunicatur, *Suar. Sanch. Tamb.*
Pignat. supra, qui tamen postea probabi-
liter dicit contra *Suar. Alter. Bonac. Duard.* si hæ-
resis una vel altera, quæ continebatur in libro,
sit planè abrasa aut ea folia detracta, tum non
prohiberi talem librum, quia tum revera non
compius continet hæresin nec affert periculum.

§. 4. Quamvis liber hæretici nullam con-
tineat hæresin vel errorem, si tamen ex profes-
so scribat de Religione, est prohibitus, quia in
materia religionis & fidei semper est suspectus,
Dicast. d. 3. n. 1174. Verj. supra. Potissima hic
difficultas est, quid intelligatur per libros de
Tom. VIII.

religione tractantes, *Suar. De fide d. 20. f. 2. n. 16.* ait, dicitur de religione tractare, si per se contineat sacram doctrinam, sive sit exponendo scripturam, sive scholasticam doctrinam, sive conciones sive casus conscientie sive alia, quæ ad cultum Dei vel Sanctorum vel ad salutem animarum spectant. *Sanch. in Decal. l. 2. c. 10. n. 21.* consentit & addit, si sint libri pertinentes ad fidei expositionem, ... qui differunt de Clericis & Monachis. .... qui de moribus Christianis tractant & tantum politicis; Similiter loquuntur *Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. n. 3. Dicast. supra, Illjuz tr. 3. n. 4.* unde etiam tractant de religione, si sint compositi ad devotionem excitandam, *Sylvius p. 1. v. Libri, q. 4.* Item si explicent ritus Ecclesie, etiam qui sunt apud Armenos & Græcos ac tolerantur ab Ecclesia, *Pignat. Item si interpretentur Pontificium seu Canones, Verj. a. 5.* Imò puzat *Hurt.* si etiam jus civile, sed hoc caret fundamento. Addit *Tamb. in Decal. l. 2. c. 1. §. 7. n. 7.* agere de religione, si agant de Deo, etiam ut objecto Metaphysicæ (de quo dubito, quia tam est liber purè Philosophicus) non tamen si pure agant de institutione politica, præscindendo moribus. Ratio communis est, quia hæretici solent talia scribere, vel in odium fidei nostræ & cum contemptu Ecclesie, vel aliquid venient inferendo, vel ita suis erroribus ponere volunt fundamentum aut conciliare existimationem suæ sectæ. Putarem tamen si liber hæretici tractans de religione submitteretur censuræ approbatorum Catholicorum, qui judicarent utilem fore vel ad Ecclesie catholice veritatem agnoscendam, vel ad confutanda aliorum hæreticorum dogmata, non reprobandum ab Ecclesia, & ita videmus plures ejusmodi libros in Gallia & Belg.

E. N. II.
20. II.

Th. m. or
Claudii
La Croix

Tom. VI

ca

Belgio obstetricantibus doctissimis viris catholicis prodiisse. Notat etiam *Pignat.* non sufficere, si quædam obiter de religione commiscantur, neque tamen necessarium esse, ut titulus vel argumentum libri sit Religio, sed satis esse, si ex professo de religione tractet. Quod si liber hæresin contineat, & simul ex professo agat de religione docet contrahi duplicem excommunicationem, & hoc videtur conforme dictis *n. 87.* nam alterutrum per se sufficit ad excommunicationem sibi respondentem. Ex hac ratione putat *Becanus* etiam eum incurrere duplicem excommunicationem, qui per lectionem libri hæretici de religione tractantis peccat, & contra Bullam cœnæ, & contra Regulam Indicis, nam ibi transgreditur duas leges, sed *Pignat.* probabilius contradicit, leges enim illæ sunt tantum materialiter duæ & moraliter una secundum dicta l. 5. à n. 132.

§. 5. Quamvis liber hæretici non tractet de religione, sed sit v. g. historicus, Poëticus, Juridicus, Medicus, Philosophicus, si tamen vel unquam contineat hæresin, prohibetur sub excommunicatione, *Sanch.* in Decal. l. 2. c. 10. num. 34. *Bar.* tom. 5. d. 21. n. 10. *Laym.* l. 2. tr. 1. c. 14. *n. 4. Bonac.* De cens. d. 2. q. 5. pu. 4. n. 20. *Castrop.* *Crim.* n. 720. Addunt *Sanch. Dicast.* d. 3. n. 1180. *Crim.* n. 721. non sufficere si tantum ab illo libro hæresin expurges seu deleas, quia tua particularis expunctio non tollit communem prohibitionem, sed pro his partibus septentrionalibus paulò mitius est loquendum, unde *Laym.* c. 15. *n. 3. Dicast.* n. 1177. *Stoz.* l. 2. p. 3. n. 534. & alij hæc notant pro praxi cum *Busenb.* prohibitio non esse hic in eo rigore receptam, nam

passim in bibliothecis inveniuntur tales libri, & quamvis per accidens habeant aliquas hæreses inspersas, leguntur etiam à timoratis sine scrupulo. Illi tamen historici prohibentur sub communicatione, quorum præcipuum studium est agere contra Catholicos vel Monachos, quales sunt *Schleidanus*, *Aventinus*, *Münsterus* & similes. *Læm. Stoz*, *Dicaft.* supra. *Münsteri* tamen historicus non reprobatur *Less* in auct. v. *hereticus*, cap. 15. nec opera *Erasmi Roterodami*, exceptis quibusdam colloquiis, neque opera *Ludovici Vives* aut *Wesenlii*, imò *Bodini* tractatum de Rep. dicitur posse, sed in Indice librorum prohibitum, post *Trid.* additur, & jussu illius est editus, post *Regulas* expressè habetur, quod *Bodini* de Rep. maneat damnatus & prohibitus. *Pignat.* supra laudat, si quando libri Authorem damnati videantur utiles Reip. typis mandentur sub nomine alterius Authoris probati, & bonum remaneat tanquam è manibus imperatoris recuperatum, sed rectè notat *Pagnat.* dummodo non constet librum esse hæretici, ad rem enim non facit, quòd supprimatur nomen hæretici aut aliud addatur nomen, cum etiam libri sub ficto nomine Apostolorum vel alicujus sancti ab hæreticis conscripti damnantur velut liber hæreticorum.

333. §. 6. Per Bullam cœnæ non prohibentur libri Ethnicorum vel Judæorum, cum hi non sint hæretici, *Suar. Verjus*, a. 4. *Dicaft.* n. 1158. *Verjus* n. 716. Nec libri antiquissimorum hæreticorum, quia errores in ipsis contenti jam satis notati, confutati, ideòque minus periculosi sunt. *Steph. tr.* 3. d. 1. n. 50. Putant tamen prohiberi *Suar.* & *Dicaft.* n. 1159. comprehendi Libros

Græcorum & Armenorum, qui non sunt sub obedientia Papæ, illi enim sunt schismatici & heretici etiam heretici: Certum autem est per Bullam Pii IV. & Clem. VIII. prohiberi *thalmud.* & similes libros hebræorum, uti habetur in Iudice librorum hæreticorum post Regulam 10. ubi est additum, quod liber *Magazor* continens partem rituum & ceremoniarum judaicarum non prohibeatur in hebraicâ linguâ, sed tantum in omnibus aliis linguis.

§. 7. Per Bullam non prohibetur liber catholici Authoris, quamvis per accidens habeat hæreses, *Côn. Krim. n. 716.* Addit *Pignat.* cum *Duardo*, quamvis liber catholici damnatus esset velut liber hereticus, nisi expressè addatur, quod etiam sub simili pœna prohibeatur, non enim ideo Author est hereticus: Idem dicit *Pignat.* quamvis etiam Author damnatus esset velut suspectus de hæresi: Damnato tamen Authore tanquam heretico, libri ejus sunt hominis heretici, Quod si parvo libro Catholici addita sint scholia seu annotationes majores Authoris heretici, videtur prohiberi, quia est liber heretici commentatoris, *Suar. Krim. n. 717.* contra *Saach. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 1. §. 7. n. 9.* Imò putat *Dicast. n. 1161.* si liber Catholici, & usque adeo si sacra biblia habeant scholia & annotationes heretici, quæ adeo crescant, ut volumen ex ipsis potius constet, quam ex doctrina catholica, prohibentur sub pœna Canonis, *Suar. Alter. Pignat.* Quod verum videtur, etiamsi hæc scholia mole suâ non adæquarent librum de se catholicum, quia tales libri non habentur propter textum catholicum, sed propter illas notationes, quæ censentur esse principale contentum,

ergo propter illas censetur liber esse hæretici, & si passim habeat hæreses, etiam censetur hæreticus.

335. §. 8. Si liber Auctoris catholici fusè ad verbum referat textus & errores libri hæretici, non ideo incurritur hæc pœna, quia non est liber hæretici: quod valet, quamvis ex sola curiositate legeret, *Nav. Ugol. Sayr. Rodriq. Sanch. Duard. & alii: Addunt Suar. Ugol. Az. Laym. Bonac. Pignat. Krim. n. 718.* quamvis legeret animo discendi & imbibendi errores: attamen tum peccaret mortaliter.

336. §. 9. *Butr. Pegna, Ricciul. Pignat.* supra putant per Bullam prohiberi etiam libros hæresin continententes, quamvis conscripti sint ante lapsum in hæresin, quia postea sunt libri hominis hæretici, & militat idem periculum fidei & odium Auctoris, atque si scripti essent in statu hæresis. Si tamen non contineant hæresin, quamvis de religione tractent, docent *Soula & Bonac.* non prohiberi, & ita videtur habere præxis, cum scripti sint spiritu adhuc catholico.

337. §. 10. Probabilior videtur esse sententia illorum, qui cum *Sroz n. 536.* dicunt per Bullam cœnæ prohiberi lectionem etiam quaestionis, concionis aut epistolæ hæreticæ separatim editæ, quamvis non attingat decem folia (tunc enim haberet rationem libri, uti concedunt *Castrop. Dicast. & Steph. n. 55.*) Ratio est 1. quia si talis quaestio vel concio esset in libro hæretico, aut si epistola illi esset præfixa, quamvis unum tantum folium contineret, prohiberetur legi per Bullam cœnæ, uti communiter docent omnes: ergo etiam nunc prohibetur, quando est separata, cum de se sit apta tali libro inferi. 2. Si talis libri se-

cepta hæretica separatim edita legi possent, et si quis integrum hæreticum continentem præfationes conciones & epistolas hæreticas distuleret, jam singulæ possent legi sine violatione illæ cœnæ, quod non videtur dici posse, quia hæc etiam conjunctæ legi possent, cum sint eædem five sint separatæ five conjunctæ. *Nec refert*, quod separatæ non ita videantur habere nomen rationem libri, nam in utroque casu habent rationem libri saltem aptitudinaliter; deinde quando liber prohibetur, intelligitur omne scriptum aptum constituere librum hæreticum, & ponitur liber veluti principalis species pro genere, præsertim cum natura hujus legis non videatur esse odiosa, utpote favens fidei & Ecclesiæ contra hæreticos, adeoque merito censeri possit extendenda. Atque ob has rationes dicit *Dicast. n. 1164.* hanc sententiam esse probabilissimam, quamvis ipse cum *Lugo de fide d. 21. n. 33.* oppositam defendat ut veram, sequuntur *Portel, Marchant. Neuss. Sporer* autem & *Krim.* à n. 722. utramque dicunt esse probabilem: *Pignat.* tenet cum rigidiore, quia etiam pro talibus foliis viget intentio legis, & cum libris censentur etiam expressa illa, quæ ad libros reducuntur, hinc inferret cum *Ugol. Fill.* & aliis folia necdum compacta in librum, similiter prohiberi.

§. 11. Si liber hæretici ligatus in una compactura complectatur plures partes, quarum aliqua non habeant hæresin aut tractent de religione *Sanch. Bonac. Lugo de fide d. 21. n. 79.* & alii dicunt non incurri censuram per lectionem harum partium, quod verum est, dummodo partes illæ reliquæ habeant aliquo modo rationem libri secundum se distincti, si enim omnes simul

eenseantur unus idemque liber, totus censeri debet prohibitus ob unam partem, uti refert Pignat. Et saltem retineri non poterit totus ille liber, cum in ea compactura sit liber hareticus.

339. §. 12. Docent cum communi *Suar. Sanch. D. cast. n. 1178. Verj. a. 3. Stoz, n. 536. Steph. n. 50. Pignat. Krim. n. 720.* prohiberi libros etiam manu-scriptos, si enim liceret legere manu-scripta eluderetur omnis prohibitio, quia possent haretici sola manu-scripta divulgare, aut alii facere sibi describi libros, per quod non evitarentur incommoda: Contradicunt alii cum *Tamb. l. 14. & Viva ad prop. 45. Alex. VII. n. 10.* quia manu-scripta non sunt in rigore libri, & in odioso non est facienda extensio. *Sylvius in Ref. variis p. 1. V. Libri,* post q. 4. citans *Rodrig. Barb. Azor, l. Libri manu-scripti communicari possunt ad legendum, nam tantum prohibentur, ne communicentur ad impendendum,* uti declaravit S. Congregatio. Hæc sententia videtur probabilis. Neque ideo eludatur prohibitio, nam libri impressi facilius habentur & libentius leguntur: Prima tamen sententia videtur tenenda, quia communior, neque facta constat de contraria declaratione S. Congregationis. Et quod manu-scripta veniant etiam nomine libri, videtur certum, nam ante inventionem typum utique erant & ab antiquis Monachis describebantur libri.

340. §. 13. Quantum legi debeat, ut peccetur mortaliter & incurratur censura, non conveniunt AA. *Toletus* putat sufficere unam vel alteram lineam legi, quia contineri potest haretice sed hæc opinio nimis rigida est, quia lex prædicta penalis, non spectat, quod raro, sed quod communiter fit, communiter autem non fit, ut

quis statim in prima linea hæresin inveniat. E
 contra *Croufers* apud *Dian.* in summa V. hæretico-
 rum libri n. 39. putat requiri eam libri partem,
 quæ per se sumpta verè dici possit liber, & quod
 infra est, dicit esse veniale. Sed hæc sententia
 nimis laxa est. *Manuel, Vivald. Sa, Sanch.* putant
 minus quàm paginam in folio non sufficere ad
 mortale, quod approbat *Krim.* n. 745. nec repro-
 bat *Laym.* uti nec *Castrop.* tr. 4. d. 2. p. 10. §. 2. n. 6.
 quamvis dicat à *Suar. & Bonac.* reprobari, *Tamb.*
 autem in *Decal.* l. 2. c. 1. §. 7. n. 34. dicit esse
 probabile. Sed *Marchant.* in trib. tom. 1. tr. 2. tit.
 1. q. 2. & *Sporer* in morali tr. 1. c. 5. n. 28. melius
 dicunt in hac re attendendam esse materiam,
 non secundùm se, sed secundùm finem prohibi-
 tionis, qui præcipuè est periculum perversionis,
 hinc si aperias librum hæreticum, & incidas in
 rem quæ directè est hæresis vel contra fidem, di-
 cendum est cum *Tolet.* te peccare mortaliter &
 excommunicari, licèt legas paucas lineas, quia
 & periculo te exponis & agis contra totum fi-
 nem legis. Si autem advertas materiam esse in-
 differentem, dicendum est cum *Sanch.* te non pec-
 care mortaliter, licèt legas paginam & fortè am-
 plius. *Dicast.* n. 1196 etiam rectè notat esse at-
 tendendum, an liber contineat frequentes hæ-
 reses necne, si enim multas in singulis v. g. pagi-
 nis contineat, contrahetur excommunicatio le-
 gendo pauciora, quàm si raras tantùm habeat
 hinc inde sparsas.

§. 14. Si quis ignorans idiomatis percurrat
 talem librum quasi legendo *Anch. Nald. Bonac.*
 dicunt eum incurrere excommunicationem,
 quamvis non intelligat quid legat, quia licèt ab-
 sit periculum perversionis, revera tamen legit,
 dein-

deinde quia Ecclesia prohibuit factum & non finem, præterea adhuc manet finis prohibitionis, qui simul est odium authoris hæretici, & ideo etiam tantum retinens incurrit: E contra *Suar. Sanch. Fill. Tambur. n. 31. Krim. n. 747. Pignat. Castrop. Dicast. n. 1183. Sto2, n. 538.* probabilius dicunt non incurrere, quia propriè non legit, nisi cum addito, materialiter, ad lectionem enim requiritur mente scripta percipere, qualem lectionem Ecclesia prohibet, quia illa sola est communicatio cum hæretico: Rectè autem notat *Dicast* supra ad lectionem non requiri, ut voces exterius ore efformes, sed sufficere, si exterius visu & simul mente percipiendò percurras verba, tum enim propriè & sensibilibiter diceris legere. Et in hoc etiam consentiunt *Ang. Suar. Sanch. Nald. Bonac. Pignat.* est enim tam lethale venenum hæresis, ut etiam oculis haustum enecet.

§. 15. *Suar.* dicit etiam audientem legi incurrere, tum, quia est idem utrobique periculum & odium hæreseos, quæ fuit ratio prohibitionis, adeoque extensio hæc valet, quamvis supponamus esse legem pœnalem, tum etiam, quia legere non tam est ore percurrere voces, quam eas mente percipere, ita ut hæc perceptio sit præcipua actio & velut complementum in ratione lectionis, ergo qui voces prolatas auditu percipit, etiam physicè censeri potest legere. Hanc sententiam admittunt *Nald. Az. Sayr. Gress. Regin. Sylv. Pignat. Verj. a. 6.* si, ut audiret, induerit alterum ad legendum, quia tum censetur moraliter legere per alium, cum enim mandat vel fieri velit, lectio fit nomine ipsius. E contra si non induerit, non censetur legere, sed tantum audire: & hæc sententia videtur probabili-

E. III.
20. J.

T. m. or
Clau dii
La Croix

Tom. VI

ca.

or; attamen etiam probabiliter dicunt *Ugol.*
Sanch. Cón. Ell. Portel. Tamb. Castrop. supra n. 4. *De-*
gl. n. 1187. *Stoz* n. 537. *Krim.* n. 746. nequidem
 mandantem, ut sibi ad audiendum prælegatur,
 concurrere, quia ille tantum dicitur legens, qui
 visu & mente scripta percurrit: & ideo infert
Ugol. n. 51. probabile esse eum nequidem pec-
 care, qui per alium linguæ ignarum jubet sibi
 prælegi librum hæreticum. Addit *Sousa*, nec
 enim peccare, qui jubet sibi prælegi per eum, qui
 facultatem habet legendi, sed in utroque pro-
 babilius contradicunt alii cum *Pignat.* quia etsi
 talis lectio respectu proferentis non sit peccami-
 nosa, tamen est talis, quatenus mediante illâ
 esse, qui jubet & audit, dicitur per alium legere.
 E contra tamen, qui de memoria recitat, quæ
 aliquando legit in libro hæretico, nullo modo
 legit nec peccat, *Ugol. Suar. Sanch. & alii.*

§. 16. *Docent Laym.* l. 2. n. 1. c. 15. *Dicast.* n. 343.
 1195. virum prudentem & doctum non pecca-
 turum in Germania, si locum aliquem contra-
 dictionis quærat in hæretico auctore sperans cer-
 to, quod eo exhibito alter ad fidem sit conver-
 tendus, tum enim lex charitatis præponderat
 ecclesiasticæ. Aliud est, si fieret curiositatis cau-
 sa aut ex animo adhuc hæresin redolente, *Krim.*
 n. 751.

§. 17. Ludimagistro Catholico licitum non 344.
 est admittere pueros discentes legere v. g. ex ca-
 tchismo hæretico, tum quia ipse docendo &
 corrigendo reipsa legeret librum hæreticum,
 tum quia cooperatur ad talem lectionem & in-
 structionem in hæresi.

§. 18. Legentem, retinentem &c. excusat 345.
 ignorantia etiam crassa & affectata, communis
 cum

cum Pignat. suprà, dummodo non sit temeraria, qualis esset, si ignorans moraliter scire praesumatur, quia quando dubitat vel inquirat à viro fide digno vel quando est fama publica de prohibitione libri, aut quid simile, & tamen credere non vult aut ulterius inquirere, tum praesumitur scire; Bonac. Sanch. Lug. Pelliz. Castrop. Tamb. n. 29. Verj.

346. §. 19. Quando datur facultas legendi librorum hæreticos, additur, *ad salutem animarum & ad extinguendum hæreses & errores redarguendi & confutandi*, unde talis, qui non ex tali fine, sed v. g. ex solacioritate passim & communiter legeret, peccare graviter, quia in re gravi ageret contra finem saltem extrinsecum, quem legislator serio & efficaciter intendit, non tamen incurreret excommunicationem, concessio enim tum manet valida in ordine ad cavendam censuram, saltem tum, quando expressè non adduntur hæc particulae, *alias non, secus totum erit irritum & inane*, & manet enim finis intrinsecus dispensationis, qui est eximere dispensatum ab obligatione legis; Verjuss a. 7.

347. §. 20. Hæc propositio est 45. ab Alex. VII. damnata: *libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibitâ diligentia corrigantur*. Oppositum itaque est verum, nempe retineri non posse usque dum expurgentur, etiam si quis legere non velit, sed statim esse extradendos: Et tam deponens librum apud alium, quàm depositarius acceptans excommunicatur, uti cum communi Pignat. pag. 481. contra Duardum, qui excusat deponentem; sed contrà est, nam ille censetur apud alium retinere suum librum: Et quod dictum est de depositario, valet etiam de

no, qui commodatò accepit, aut in pignus, nam
verè dicuntur tenere, *Duard. Pignat.*

§. 21. In retentione, ut possit discerni pec- 348.
catum grave à levi, consideranda est quantitas
sive mora temporis, intentio retinentis, & prin-
cipaliter finis legis prohibentis retentionem,
nam retinens per unum vel alterum diem cum
proposito postea tradendi excusatur à peccato
mortalis, *Sanch. Duard. Regin. Castrop. Gordon. Dian.*
Pignat. pag. 482. Sporer supra. Si tamen tamdiu
expectaret, ut censèretur non velle tradere, pec-
càret mortaliter & incurreret censuram, *Verj. a.*
f. si haberet voluntatem absolutè retinendi, &
paulò post mutaret hanc voluntatem, propone-
retque extradere, peccàsser quidem mortaliter,
putatque Sanch. De fide d. 20. f. 1. n. 22. incurris-
se censuram, sed probabilius negant Sanch. Regin.
Castrop. Spor. Dian. p. 5. tr. 5. R. 43. Verj. supra,
Dicast. n. 1203. Krim. n. 749. quia censura non
incurritur ob voluntatem, sed ob ipsam reten-
tionem, ergo si hæc de se non sit mortalis & lon-
ga, non censètur materia sufficiens ad censuram,
sicut licèt habuisses animum graviter vulne-
randi Clericum, si tamen Clericus ictum decli-
nans tantùm leviter esset à te percussus, secun-
dum antea dicta non esses excommunicatus.

§. 22. Incurrit excommunicationem, qui 349.
retinet libros hæreticos tantùm ad ornatum
sue bibliothecæ, licèt idioma non intelligat,
quia præter periculum perversionis fines prohi-
bendi fuerunt, ut tales libri planè abolerentur,
odium authoris hæretici, detestatio hæreseos
contentæ &c. *Sanch. Fill. Castrop. n. 7. & 9. Di-*
cast. n. 1200. Pignat. pag. 482. Verj. a. 8. Krim. n.
750. non excusant eos, qui libros illos vel eorum
partem

partem retinent ad involvenda in talibus foliis aromata aut medicinas.

350. §. 23. Qui librum, antequam prohiberetur redigit in compendium, excommunicatur, & hoc suum compendium manu-scriptum legat vel retineat post prohibitionem, est enim moraliter ipse liber compendiat, *Pignat.* pag. 481. Et idem est de illo, qui composuit, si illum librum suum postmodum legat vel retineat in quavis causa.
351. §. 24. Qui petivit & exspectat licentiam legendi tales libros, potest tantisper retinere, donec licentia data sit vel negata, dummodo responsum quamprimum exspectetur, *Verjys* supra, similiter, qui paratus est tradere, potest exspectare occasionem, ut tradat, dummodo non intercurrat longum tempus *Verjys* supra, *m. Pignat.* & *Stoz*, n. 539. dicunt, si commoditas tradendi deesset, & illa absque fraude & negligentia diu exspectaretur, non incurrendam censuram, quia non dicitur verè retinere contra preceptum Ecclesie, qui exspectat opportunum tempus tradendi.
352. §. 25. Qui tradit alteri habenti potestatem legendi, non abdicans à se dominium, sed tantum deponens ad tempus, incurrit excommunicationem, quia re ipsa retinet apud alium, *Ugolinus Duard. Graff. Sayr. Fagund. Sanch. Sousa, Bonac. Pignat.* pag. 483. E contra si tali tradat abdicans à se dominium & possessionem, licitè facit: Religiosi autem, imò & alii seculares satisfaciunt, si tradant in locum sequestratum, qui solet esse assignatus in singulis monasteriis, & dicitur carcer hæreticorum seu infernus, *Verj.* supra.
353. §. 26. Bibliopolis non licet hæreticorum librorum

E. VII.
20. II

Th. mor.
Claudii
La Croix
Tom. VI

ca.

rorum mercaturam facere, eos emendo aut
 vendendo, quia per hoc moraliter disseminant
 heresin, *Less.* in Auctar. V. *Hereticorum libri*, cas.
 17. Et quamvis deceptus sis emendo, non ideo
 tibi licet revendere, sed potes dissoluto contra-
 ctu repetere pretium tuum, quia inerat vitium
 meriti, quod si recipere non possis, attribue ca-
 sū illud damnum, *Less.* cas. 20. Bibliopogos hæ-
 reticorum librorum dicit cas. 18. de jure naturæ
 excusari posse, quia tales libri etiam non com-
 pacti legi possunt, attamen videri agere contra
 Bullam cœnæ, quæ verat haberi aut teneri apud
 se tales libros; & quo ad hoc etiam consentiunt
Vigil. Sanch. Pignat. pag. 482. notans tamen eum
 non incurrere censuram, qui compingit, ut sta-
 tum mittat habenti potestatem legendi, cum
 enim hic legere possit, potest etiam sibi eum per
 alium comparare: Et ideo excusant *Ovied.* & alii
 simul, qui jussu domini habentis facultatem
 legendi, conservat talem librum.

§. 27. Si quis hæreditate acceperit libros hæ- 354
 reticos, putat *Florent. De Cocq.* in princip. *Theol.*
 tr. 4. c. 4. f. 3. eum posse commutare cum aliis
 libris catholicis, vel hæretico bibliopolæ diven-
 dere, ne grave damnum incurrat, nam si simi-
 lum librorum copia ibidem sit sufficiens, causa
 catholicorum non ideo fit multò deterior; hinc
Less. in auctar. V. hæreticus cas. 21. dicit conver-
 tum posse damni gravis vitandi causa vendere
 hæreticis bibliopolis, qui talium librorum co-
 piam habent: Et certum videtur, quod saltem
 possit illis vendere, qui habent potestatem le-
 gendi.

§. 28. Qui librum hæreticum ipsemet com- 355
 parit, non incurrit censuram Bullæ cœnæ, hæc
 enim

enim fertur contra retinentes, sed probabilis docent *Suar. Barb. Dicast. n. 1208. Krim. n. 752.* ubi viget Inquisitio, quod comburens incurrit censuram latam à *Julio III. & Pio IV.* mandantibus tales libros tradi Inquisitoribus eo fine, ut libri & auctores fiant noti & prohiberi aut etiam comprehendi possint. Adhuc tamen probabiliter dicunt *Sanch. Fill. Pignat. pag. 483.* cum non incurrere excommunicationem, qui combureret, quia quando præcipitur, ut Inquisitori vel Episcopo tradatur, est ideo præcipue, ut retineatur, quod non fit, si comburatur.

356. §. 29. Ille dicitur imprimere librum, qui est dominus officinæ, in qua fit expressio, nec qui ponit typum, humectat chartam, imponit atramentum, premit prælum, *Suar. Sanch. Lape. Pignat. pag. 484. Arsdekin, supra q. 13. §. 4. Krim. n. 753.* qui autem corrigunt impressionem, aut faciunt sumptus pro impressione, quamvis propriè non dicantur impressores, tamen ex eo capite etiam excommunicantur, vel quod legantur uti corrector, & quidem toties, quoties legant magnam partem, vel quod faveant hæreticis, *Ugol. Sayr. Fill. Dicast. & alii cum Pignat.* E contra vendentes chartam, characteres, atramentum aut alia instrumenta ad usum typinecessaria, sunt causæ valde remotæ, nec videntur incurrire censuram, uti innuunt *Castrop. Tamb. n. 44. Krim. n. 754.* & expressè *Pignat. pag. 485.* excipiens, nisi scientes ad istum finem peti, faceret animo favendi hæresi, unde etiam describentur incurrunt, non tanquam impressores, sed tanquam legentes & detinentes librum hæreticum vel saltèm tanquam fautores.

357. §. 30. Qui ex pravo animo, vel ex respectu

E. III.
20. II.

Th. m. or.
Clav. dii
La Croix

Tom. VI

ca.

Authoris proponit argumenta pro defensione libri hæretici vel hæresis in eo contentæ, censetur defendens & incurrit excommunicationem, *Verf. a. 9.* Qui autem defendit librum hæreticum non absolutè, sed tantùm ab oppugnationibus illius inefficacibus, v. g. dicens ex his vel illis rationibus malè oppugnari, non incurrit censuram, dummodo simul absolutè dicat esse reprobandum ex aliis rationibus, hoc enim non est propriè defendere librum, sed est impugnare argumenta malè impugnantis, *Dicass. n. 1219.*

§. 31. Hæc defensio fieri potest non tantùm verbo, sed etiam factò, unde qui occultat librum, qui impedit, quò minùs extradatur, comburatur &c. incurrit, quia factò defendit, *Suar. Sanch. Cætop. Tamb. n. 54. Pignat. pag. 489. Krim. n. 755.*

§. 32. Qui laudat stylum vel doctrinam eo animo, ut damnationem impediatur, defendit, nec enim opus est defensionem fieri ob hæresin vel auctorem hæreticum, sed ex quavis causa publicè vel occultè, quo vis ingenio vel colore, *Pignat. supra.* Libros hæreticos justè prohiberi ac etiam comburi, copiosè demonstrat *Pignat. in novissimis conf. 191. ubi conf. 192. agit contra libros atheos & magicos: conf. 193. contra Thalmudicos, Kabalisticos, Rabbinicos: conf. 194. contra astrologicos, onirocriticos, chiromanticos, divinatorios.* Hæc verba notanda esse duxi, quia quandoque posset de libris talibus requiri aliqua notitia, & vix in alio cum ea brevitate reperiretur tanta eruditio.

Q. 40. *Quid addendum sit circa libros alios prohibitos.* R. §. 1. Præter libros hæreticorum continententes hæresin, & hæreticorum, qui ex professione agunt de religione, varii alii prohibentur

Tom. VIII.

Kkk

præ-

præsertim in Indice librorum prohibitorum, qui addi solet post *Trid.* & de autoritate illius Indicis dicam n. 373. Sic *Clemens VIII.* prohibet sub excommunicatione latæ sententiæ, sed non reservatâ, libros hæresiarcharum, etiam si non contineant hæresin, nec agant de religione. *Sicut* *V.* sub excommunicatione latæ sententiæ Papæ reservatâ prohibet libros astrologiæ judicariæ seu divinationis de futuris contingentibus. Etiam prohibentur libri, qui res lascivas ex professo tractant, uti habetur in Indice Regula 1. 7. 9. Estque hic notandum, illos libros in Indice dici esse primæ classis, qui sunt vel hæreticorum & aut continent hæresin aut agunt ex professo de religione, vel sunt hæresiarcharum, quamvis hæresin non contineant, nec ex professo agant de religione; è contra illi dicuntur secundæ classis, qui sunt libri catholicorum & speciatim prohibentur propter materiam vel modum, quo scripti sunt, aut quia sunt de rebus sacris & produunt sine nomine auctoris vel impressoris &c. Notat autem *Laym.* l. 2. tr. 1. c. 15. n. 8. per lectionem librorum magicorum & obscenorum non contrahi excommunicationem, sed tantum peccari mortaliter, si adsit materiæ gravitas.

361. §. 2. Octodecim Epistolæ Provinciales *Leodovici Montalcii* & aliquæ *Antonii Arnaldi*, itemque alia opuscula prohibita ac damnata sunt ab *Alexandro VII.* anno 1657. sexta Septembris idem *Alex. VII.* tum damnavit omnes libros defendentes *Jansenismum*, quales libros esse Epistolæ *Montalcii*, notas *Wendrochi*, disquisitiones *Pauli Irenæi* declaravit universitas *Parisiensis* Septemb. 1660. ideoque libri illi 14. Octobris

E. VII.
20. 11.

Th. mor.
Clau. dii
La Croix
Tom. VI

Col.

insequentis publicè combusti sunt Parisiis per
manum carnificis jussu Regis Gallia.

§. 3. Idem *Alex. VII.* eodem tempore prohi- 362.
bit libros edendos tractantes materiam de
Auxiliis. Postea *Im. XII.* in brevi ad academiam
Lovaniensem 6. Febr. 1694. inhærens decretis
Pauli V. & Urb. VIII. prohibet libros eos impri-
mi: sed de istis prohibitionibus videri possunt
Bar. Lusitanus De anima tr. 6. d. 2. à num. 292.
Platel. De gratia à n. 606. Henao de scientia me-
dia historicè propugnata in Præfatione, Paulus
Leonardi in resp. ad expost. p. 3. s. 12. August. Le
Blanc, in histor. De auxili. sub initium, Henr. à S.
Ignatio De Deo dist. 8. à n. 452. quamvis enim
inter eos sint aliqui, qui rigorismum laudant,
tamen hanc prohibitionem extenuant.

§. 4. Rituale Aletense damnatum est à Cle- 363.
mente IX. die 9. Aprilis 1668. tanquam tale, in
quo continentur doctrinæ quædam & proposi-
tiones falsæ, singulares, in praxi perniciosæ, erro-
neæ, & consuetudini in Ecclesia communiter
receptæ atque ecclesiasticis constitutionibus op-
positæ & repugnantes, quarum usu & lectione
Christi fideles in jam damnatos errores sensim
induci ac pravis opinionibus infici possent.

§. 5. Monita salutaria B. V. Mariæ ad cultor-
es suos indiscretos damnavit *Clemens X.* anno
1676. velut scandalosa prohibuitque legi. Por-
ro hunc libellum in hollandicam linguam ver-
terunt hæretici, rursùmque impresserunt Mid-
delburgi adjectis hæretis annotationibus, uti
refert *Alex. à S. Theresia* in tempest. noviss. art. 2.
Placuit autem libellus mirum in modum qui-
busdam Lovaniensibus, uti refert *Hilarius à S. Se-*
verino ad propositionem 26. ab *Alex. VIII.*

Kkk 2

damna-

- damnatam, ideòque in Belgio sæpius est recitata.
364. §. 6. Missale gallicum ab Alex. VII. 12. Jan. 1661. damnatum est & sub pœna excommunicationis prohibitum imprimi, legi, retineri. Et hanc excommunicationem incurri ipso facto, licèt præfigatur alius titulus, doctè resolvit Universitas Oenipontana apud Wex p. 4. Dec. 1. cas. 10.
365. §. 7. Paulus Episcopus De Chartes 25. Junii 1708. damnavit pro diœcesi sua opus in 7. tomos distributum sub titulo, *Instructiones Theologicæ ad usum seminariorum*, Auctore Gaspare Juvenali Oratorii gallicani Presbytero &c. ostendens in eo contineri 5. propositiones Jansenianas. Idem opus S. Congregatio Generalium Inquisitorum de mandato Clementis XI. damnavit 9. Octobris 1708. & sub pœnis in Indice contentis vetuit imprimi, apud se retineri, legi, mandans statim & cum effectu extradi Ordinariis & Inquisitoribus.
366. §. 8. Henricus De Bissy Episcopus Meldensis dedit luci librum sub hoc titulo: *Mandement & Instruction pastorale de Monseigneur l'Evêque de meaux sur la Jansenisme, portant condamnation des Institutions Theologiques du Pere Juenin. A Paris 1710.* Liber hic speciali Brevi à Clemente XI. laudatus est anno 1712. In 1. ejus parte à pag. 1. usque ad 48. exponit Episcopus, quæ sit doctrina Jansenii in 5. propositionibus damnatis. In 2. parte à pag. 48. usque ad 622. ostendit Theologiam Patris Juvenalis continere has 5. damnatas hæreses: quare pag. illâ 622. per speciale Edictum die 16. Aprilis 1710. damnat ac prohibet omnibus suis subditis Theologiam illam seu Institutiones Patris Juvenalis. Qui volet compendium illius doctrinæ

E. VII.
20. II

de mor
Clau dii
La Croix

Tom. VII

ca.

- structionis pastoralis ejusque elogium, legat
 mensis Julio 1711. art. 102. pag. 1164. *Memoires*
de l'Histoire des sciences & des beaux arts &c. A
Paris.
- §. 9. Clemens XI. 2. Decemb. 1711. damnavit 367.
 prohibuit sub pœnis in Indice librorum prohi-
 bitorum contentis, apud se retinere vel legere
 librum, *Artes Jesuiticæ in sustinendis pertinaciter no-*
uitatibus laxitatibusque socrorum S. D. N. Clementi
Pape XI. atque orbi universo denunciatae per Christia-
num Alerophilum. Editio secunda mediâ ferè parte
refector. Argentorati apud Amatorem Kerckhoven 1710.
 Prima autem editio etiam fuerat damnata jam
 dudum.
- §. 10. Concilium Tolosanum anno 1590. prohi- 368.
 buit quidem Calendaria, dum continent, prout
 nullum sit, prædictiones rerum à libertate arbi-
 trari dependentium, sed procul dubio ideo fue-
 rit, quòd eo tempore plus crederetur ejusmodi
 prædictionibus, quàm nunc fiat saltem in his
 regionibus, unde solent passim sine scrupulo &
 spe ad risum legi ejusmodi fallentia Calen-
 daria.
- §. 11. Plures damnationes librorum plurimo- 369.
 rum prodierunt, speciatim aliquorum 25. Apri-
 lis 1693. sub *Imoc. XII.* quas omnes hic referre
 nimis longum foret.
- §. 12. Declaravit & statuit Clemens VIII. agens 370.
 prohibitione librorum §. 6. ut libri certâ lin-
 guâ primò editi & prohibiti, censeantur prohi-
 biti in quacunque linguâ postmodum edantur,
 ut refert *Alex. à S. Theresia* suprâ, art. 2.
- §. 13. Librum catholici Auctoris Romæ purè 371.
 confixum posse in Germania legi, defendit
 publicè aliquis Professor moralis. Idem censue-
 runt

runt interrogati à metres Doctores Theologiae. Idem de libris secundæ classis tenent *Beccanus*, *Laym.* l. 2. tr. 1. c. 15. n. 4. & 8. aliique cum *Wex* supra in append. 1. n. 19. pro locis septentrionalibus, in quibus Bulla cœnæ non est in eo rigore recepta, cum in eo rigore non observetur à majore parte communitatis. Ratio autem est, quia in locis illis Germaniæ nemo est, qui observationem talium prohibitionum cum potestate urgeat.

372. Q. 41. Quid notandum sit circa impressionem & lectionem S. Scripturæ. R. §. 1. *Trid.* Sess. 4. in decreto de editione librorum distinctè mandat, ut impressio S. Scripturæ latina, sit tantum vetus & vulgata, prohibetque imprimi ejus interpretationes non approbatas ab Ordinariis.

373. §. 2. In Regula 4. Indicis sic habetur, *Cum* experimento manifestum sit, si sacra biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hoc in parte judicio Episcopi aut Inquisitoris stetur, in eorum consilio Parochi vel Confessarii, bibliorum à catholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione non dampnum, sed fidei atque pietatis augmentum capere posse, quam facultatem in scriptis habeant. Porro est maxima auctoritas illius Indicis, nam jussu *Pio IV.* per delectos à *Trid.* viros ex omni natione præstantissimos, maximo & diuturno labore effectus, à toto *Trid.* comprobatus, postmodum Romæ doctissimis ac probatissimis Prælatibus iterum propofitus & examinatus, atque ab ipso *Pio IV.* lectus, & tandem per expressam Bullam ejusdem auctoritate firmatus est; insuper approbatus est à *Sixto V.* & *Clemente VIII.* s. *Carolus Borromeus*

mens tuba sancti Spiritus, Organum Trid. Ad-
 versariis charus, in Synodo anno 1565. ita sta-
 tit, *Episcopi regulas Indicis . . . ab omnibus . . . ser-*
vari curent. Et in Synodo 3. anno 1573. sic habet
 conformiter Indici, *de bibliis autem vulgariter red-*
ditis & de testamento novo in vulgarem etiam linguam
converso . . . ea diligens cautio adhibeatur, ut illius usus
tantum concedatur, quibus Episcopus permittendum
judicaverit.

§. 3. Circa Regulam relatam Indicis notan- 374.
 dum est, quod non peccetur, nec incurratur ex-
 communicatio ab iis, qui sine expressa facultate
 Ordinarii in Germania legunt Biblia versa à Ca-
 tholicis & usu publico approbata, uti notant
Wern. & Laym. l. 2. tr. 1. c. 15. n. 8. Imò sic legen-
 tes testatur laudari *Serarius* apud *Gob.* in Clypeo
 n. 317. Pro Belgio notant *Marchant. & Verj. a. 10.*
 in multis illius locis consuetudinem jam inva-
 luisse, ut honestis & prudentibus personis sæcu-
 laribus Bibliorum lectio permittatur, dissimu-
 latione potius quàm concessâ licentiâ, neque in
 hoc ab Ordinariis contradici. Idem de Gallia
 factis notum est: Sed id fieri non deberet sine
 consensu saltem Parochorum vel Confessario-
 rum, sæpe enim sunt corrupta Biblia, quæ priùs
 examinari deberent à viris intelligentibus.

§. 4. *Clemens IX.* 20. April. 1668. & *S. Congreg.* 375.
sub dm. XI. 19. septemb. 1679. damnant & sub
 pena excommunicationis latæ sententiæ ipso
 facto incurrentæ prohibent legere, retinere,
 vendere, imprimere, imprimi facere librum
 versionis Gallicæ Montensis novi testamenti
 tanquam temerarium, damnosum, à vulgata
 editione difforem & offencicula simplicium
 continentem: titulus est, *Le nouveau de nostre*
 Kkk 4 ser-

seigneur JESUS Christ traduit en Francois selon l'edition vulgate, avec les differances du Grec, Montibus Hannoniæ & Lugduni impressum vel ubicunque imprimendum. Contemnunt quidem Jansenistæ hæc Pontificis mandata, imò Auctur libelli Flandrici, *Korte ende noodighe onderwysinge*, pag. 25. dicit mandatum hoc non à Deo sed à diabolo profectum esse. Alius Jansenista dicit *Clem. IX.* non scivisse latinum, gallicum aut grecum, ideóque non potuisse ferre judicium delibro, quem non intelligebat: sed hæc sunt fallæ, temerariæ ac prorsus impiæ cavillationes, nam imprimis *Clemens IX.* testatur id factum post diligens examen Cardinalium & virorum pietate, doctrinâ ac sapientia præstantium. Deinde *S. Congregatio sub Inn. XI.* caret suspitione ejusmodi ignorantia.

Obji. Malè supponi, quòd illa versio sit corrupta. 2. Potest aliquis esse certus, quòd lectio illa non sit sibi obfutura, ergo saltem talis poterit legere. *æ.* ad 1. quòd corrupta sit, judicârunt examinatores Romani, pro quibus standum: deinde licet corrupta non esset, attamen non est approbata, ergo adhuc prohiberi possit. Ad 2. n. conseq. quia quamvis finis legis in hoc vel illo particulari videatur cessare, non ideo desinit obligare secundum dicta l. 1. à n. 863.

376. §. 5. Librum edidit *Paschasius Quesnel* oratorius Berullista in plures tomos distributum, sub titulo: *Le nouveau testament en Francois avec des reflexions morales sur Chaque verset &c. à Paris 1699.* Accaliter. *Abregé de la morale de l'Evangile, des actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques & de l'Apocalypse ou Pensees Crétiennes sur ces livres sacrez &c. A Paris 1693. & 1694.* Hunc librum

Joan-

Joannes Franciscus Episcopus Lucionensis & Stephanus Episcopus Rupellensis per Edictum pro dicentibus suis impressum Rupellis sub hoc titulo, *Ordinance & Instruction Pastorale &c.* damnarunt 15. Julii 1710. & sub excommunicatione ipso facto incurrenda sibi que reservata prohibuerunt imprimi, transcribi, legi, retineri, mandantes sibi statim extrahi. Pro universali autem Ecclesia hic liber à Clemente XI. post diligens examen speciali Brevis, quod incipit, *Universi Dominici Gregis cura*, 13. Julii 1708. damnatus est, tanquam novi testamenti textum damnabiliter exhibens & temerariè vitians &c. Hinc illum etiam alio idioma seu quavis editione aut versione habitenus impressum aut imprimendum reprobatur, ipsius impressionem, descriptionem, lectionem, retentionem & usum omnibus & singulis etiam specificè & individuè mentione & expressione dignis, sub pœna excommunicationis ipso facto absque alia declaratione incurrenda, Papæ reservata prohibet; mandans ut quicumque librum illum penes se habet aut in futurum quando-cunque habebit, illum statim locorum Ordinariis vel Inquisitoribus tradat, hi verò exemplaria sibi sic tradita illico flammis aboleri curent. Eandem damnationem & prohibitionem repetivit idem Clemens XI. in Constitutione, *Unigenitus Dei filius*, 8. septemb. 1713. ac insuper propositiones 101. ex dicto libro excerptas damnat tanquam falsas, captiosas, malè sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum sed etiam in potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de hæresi, ac hæresin ip-

sam sapientes, nec non hæreticis & hæresibus ac etiam schismatici faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac in famosis Janfenii propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæc damnata fuerunt, acceptis continentur, manifestè innovantes, respectivè, declarat & damnat; prohibens eas defendere aut de eis etiam disputativè tractare, nisi impugnando, sub excommunicatione ipso facto absque alia declaratione: non ideo approhando quoad reliqua librum.

377. §. 6. Dicitur *Quesnelli* liber contendit malè ab Ecclesia prohiberi ulli homini fidei, etiam laico & fœminæ, lectionem sacræ scripturæ ac præsertim novi testamenti in vulgari lingua, sed *Clemens XI.* in dicta Bulla *Unigenitus*, meritò damnavit *Quesnelliani* libri seqq. prop. 79. *Utile & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere & cognoscere spiritum, Pietatem, & Mystera sacræ Scripturæ.* 80. *Lectio S. Scripturæ est pro omnibus.* 81. *Obscuritas sancta Verbi Dei non est locus ratio dispensandi seipso ab ejus lectione.* 82. *Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia sanctarum Scripturarum.* *Damnatum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.* 83. *Est illusio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari fœmini, lectione sacrarum librorum.* *Non ex fœminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est scripturarum abusus & nate sunt hereses.* 84. *Abripere è Christianorum manibus novum testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo illis modum illud intelligendi, est illi Christi os obturare.* 85. *Interdicere Christianis lectionem S. Scripturæ, præsertim Evangelii, est interdicens regnum luminis filii lucis, & facere ut patiantur speciem* *quar-*

abandonam excommunicationis. 86. Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesie, est usus contrarius praxi Apostolice & intentioni Dei.

§. 7. Ut magis intelligatur æquitas harum damnationum, & elidatur temeritas Jansenistarum, qui contendunt usque adeo esse etiam obligationem legendi saltem novum testamentum etiam in vulgari lingua, Nota seqq. 1. Lectio Scripturæ sacræ non est necessaria ad salutem necessitate medii, aliàs omnes ignorantes litteras aut non legentes certò damnarentur. 2. Scripturam promiscuè & passim in lingua vulgari legi non præscribit lex naturæ, alioquin omnes tenerentur discere litteras, habere & legere Scripturas, unde infiniti damnati essent & etiamnum damnarentur, maximè in eorum sententia, qui cum Jansenistis in jure naturæ non admittunt ignorantiam invincibilem: hinc rectè S. Augustinus de doctr. Christiana l. 1. c. 29. homo fidei & Charitate subnixus eaque inconcussè retinens non indiget Scripturis, nisi ad alios instruendos, itaque multi per hæc tria, etiam in solitudine sine codicibus vivunt. 3. Nec de hoc est præceptum positivum divinum vel humanum, nam nullibi exstat, & aliàs deberet præsupponi etiam præceptum discendi litteras, emendi Scripturam & similia. Item esset obligatio traducendi Scripturam in omnes linguas vernaculas: præterea teneretur Ecclesia providere de emendata in singulis linguis versione (utè providit de latina, quam tamen non præcipit, sed permittit tantum legi) alioquin periculum esset, ne per quascunque vernaculas plebi corruptum Dei verbum proponeretur, ad illa autem Ecclesia non agnoscit obligationem.

Præ-

Præterea dicendum esset præcipi lectionem tam veteris quam novi testamenti, quia utrumque ad nostram institutionem est exaratum, utrumque continet veritates divinas, nemo autem ex Novatoribus hoc asserit de veteri testamento, ergo nec dicendum est de novo. 4. Lectio Scripturæ in lingua vulgari passim sine discrimine jure prohibita est per legem ecclesiasticam, ut patet ex Regula 5ta Indicis jam relata, cujus Indicis quanta sit auctoritas dixi ibidem. 5. Lectio Scripturæ passim permixta in lingua vulgari ordinariè multum noceret præsertim rudibus, quia Scripturæ sensus est difficilis teste S. Petro de Epistolis Pauli, patetque ex Apocalypsi & multis locis, quæ videntur sibi contradicere, ut autem Scriptura cum fructu legatur, debet legens formare sibi aliquem sensum illius, quod non poterunt rudes & mulierculæ, nisi cum periculo erroris & pertinaciæ ad insistendum sensui, quem primò sibi formaverint. Deinde ut utiliter legatur, debet secundum Adversarios legens antecederet esse instructus quoad communes fidei veritates, & cordis puritatem habere, plurimi autem sunt à plebeis & mulierculis, quibus alterutrum vel utrumque deest. Præterea si passim sine examine permittatur vernacula lectio Scripturæ, facile in manus venient versiones corruptæ v. g. Lutherana, Calviniana, Genuensis, Vicleffiana, quod esset periculosissimum. Item fiet, ut Parochianorum conciones negligantur à plebe, quæ ipsa sibi & aliis concionari & in suo sensu abundare volet; ac abutetur Scripturâ ad firmandos errores & privatos sensus proprios. Rectè S. Hieronymus in c. 12. Danielis, *Scripturæ intelligentiam sibi imperitissimi maxime*

me veniam
parrula
sus, ha
quam d
rientiã
quavis
comm
in Ge
multu
Superi
7. In c
Scriptu
cunque
dum ef
rioris &
illos, q
Objic
tammi S
sem hab
Scriptur
scripsit
ut leger
scripser
4. SS. P
pturæ:
parae v
debet e
gitur in
vertit in
garis. 7
vum tes
versio h
camus p
Hæc &
Pignat.

E. M. I.
20. I.

TO m. or.
P. Clau dii
La Croix

Tom. V D

Cal

pendicant; Addit Epistola ad Paulinum, hanc
 garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbo-
 sus, hanc universi presumunt, lacerant, docent ante-
 quam discant. 6. Cum ex dictis constet & expe-
 rientia sit manifestum lectionem Scripturæ in
 quavis lingua vulgari, ordinariè plus afferre in-
 commodi, quàm utilitatis, patet justè prohiberi
 in Germania, quia quod in communi aptum est
 multum nocere, justè prohibetur, donec videant
 Superiores, quibus tutò & utiliter permittant.
 7. In dubio (quodad minimum est) an lectio
 Scripturæ in lingua vulgari aut versione quali-
 cunque sit futura noxia, si prohibeatur, paren-
 dum est, quia possessio est pro autoritate Super-
 ioris & potestate prohibendi, maximè apud
 illos, qui dicunt semper tutiora esse sequenda.

Obijciunt plurima, 1. Scriptura ipsa dicit, *scru-* 379.
tamini Scripturas. Ut per consolationem Scripturarum
spem habeamus. Solatio habentes libros sacros. Omnis
Scriptura divinitus inspirata, utilis est. 2. S. Paulus
 scripsit ad rudes populos Epistolas suas, utique
 ut legerentur ab ipsis. 3. Christus ipse ea, quæ
 scripserunt Evangelistæ, locutus est rudi plebi.
 4. SS. PP. hortantur omnes ad lectionem Scri-
 pturæ: S. Chrysost. ait, *obsecro seculares omnes, com-*
parare vobis Biblia. 5. Doctrina fidei, quam scire
 debet etiam vulgus fidelissimè continetur & le-
 gitur in Bibliis. 6. Etiam ideo S. Hieron. Biblia
 vertit in latinam linguam, quæ tunc erat vulga-
 ris. 7. Absurdissimùm est dicere, quòd no-
 vum testamentum sit liber prohibitus. 8. Con-
 versio hæreticorum facilitatur, si cum ipsis di-
 camus plebi licere lectionem Scripturarum. R.
 Hæc & similia argumenta meritò explodit
 Pignat. tom. 2. conf. 56. altero. Breviter dico,
 Ad

Ad 1. Hæc non dicuntur passim ad plebem & mulierculas, sed ad illos, qui erudire debent alios, aut qui habent condiciones ad tutò & utiliter legendum, quòd quinam sint, judicare debent Superiores ecclesiastici. Consolatio Scripturæ tutissimè communicatur plebi per Pastores: Panis est utilis omni homini, sed pueris porrigitur cum lacte, ægris frangitur ad mensuram, aliis secundum necessitatem accommodatur. *Ad 2.* S. Paulus scribebat ea, quæ per se vel alios viros Apostolicos docuerat aut docturus erat, hinc in ecclesiis legebantur ejus Epistolæ ac exponebantur: & ita etiam nunc fieri debet per prædicatores Evangelii. *Ad 3.* Est eadem responsio. *Ad 4.* De SS. PP. dic uti *ad 1.* Quod S. Chrysostomum attinet, ipse erat Episcopus & advertebat populum suum meliùs non posse abduci à spectaculis theatrorum, quibus deditus erat. Nunc sunt circumstantiæ, ob quas Episcopi & Ecclesia prohibent omnibus promiscuè lectionem. *Ad 5.* Continetur in Bibliis, sed proponi debet à Pastoribus. *Ad 6.* Tempore S. Hieronymi non erat impressio, quæ, uti nunc, redderet versionem communem: & manuscripta à solis doctis habebantur. *Ad 7.* Novum testamentum non est liber prohibitus, cum permittatur hebraicè, græcè & latinè, sed rudes sunt prohibiti illud legere in quavis alia lingua & versione, non ob vitium libri secundum se, qualia vitia sunt in libris hæreticis, obscænis aliisque prohibitis, sed ob imbecillitatem vel malam dispositionem eorum, qui legerent. *Ad 8.* Facilitabitur per medium prudens & opportunum, N. per medium imprudens & importunum, transeat. Et si ideo sit cedendum, ergo etiam abrogandæ sunt ceremoniæ

monia
sumen
§. 8
Titius
valde p
lo dom
sua am
psalm
Calvin
mis fan
se habe
non ipse
milia li
quod T
hæretic
sub offi
tum &
omnes
carmin
Nec Ti
licitè ca
pturæ
ticis fac
cum ali
nemo n
ce plane
tam pri
dem sub
Trid. sess
tum lib
primi, a
facris,
tint ab
tusque
vernacu

monia Missæ, Eucharistia sub utraque specie
sumenda, permittendæ Sacerdotibus uxores &c.

§. 8. Huc reducitur solutio sequentis casus : 380.
Titius Catholicus è Lutherano factus quondam
valde psalmodum cantu delectatus, in suo sacel-
lo domestico indies dicit Missam, sub qua cum
sua ampla familia ad organum canit Davidis
psalmos germanicos, quos *Ambrosius Lobwasser*
Calvinianus quondam vertit ex gallicis ryth-
mis famosissimi *Marotti Galli*. Titius quidem pro
se habet veniam legendi libros hæreticos, sed
non ipsius familia : *Queritur*. An Titius & fa-
milia licitè hos psalmos cantent. R. 1. Per hoc
quod Titius facultatem habeat legendi libros
hæreticos, non ideo habet veniam psalmos illos
sub officio divino canendi; nulla enim inter
utram & alteram facultatem est connexio, nam
omnes facultatem habent legendi v. g. Virgilit
carmina, sed non ideo canendi sub divinis. R. 2.
Nec Titium nec familiam posse dictos psalmos
licitè cantare, quia omnes versiones sacræ Scri-
pturæ (adeoque & versio psalmodum) ab hære-
ticis factæ jure communi sunt prohibita, uti
cum aliis *Layman* l. 2. tr. 1. Cap. 5. n. 8. 2. Quia
nemo negaverit indecens esse, & Sedi Apoitoli-
cæ planè contumeliosum, si talis versio non tan-
tum privatim legatur, sed etiam publicè, & qui-
dem sub ipso Missæ sacrificio cantetur. 3. Quia
*Trid. sess. 4. in Decreto De editione & usu sacro-
rum librorum* sub pœna anathematis vetat im-
primi, aut etiam apud se retineri libros de rebus
sacris, nisi primùm examinati probatique fue-
rint ab Ordinario, qualiter examinatus proba-
tusque non est ille psalmodum liber in linguam
vernaculam conversus.

Q. 47.

381. Q. 42. Quid addendum sit circa impressionem & lectionem aliorum librorum, & speciatim controversiarum fidei. R. §. 1. In Indice, de quo dixi n. 360. Titulo De impressione librorum sic habetur: nullus liber in posterum excudatur, qui non in fronte nomen, cognomen & patriam præferet auctoris: Regulares præter Episcopi licentiam meminerint teneri se facultatem à Præfato, cui subjacent, obtinere. Episcopi ad vigilantes summopere, ut in singulorum impressione librorum, nomen impressoris, locus impressionis & annus, quo liber impressus est, in principio ejus atque in fine annotetur. Hæc decreta passim non observantur, vel eliduntur, ponitur enim sæpe fictum nomen aut suppositum, aut tantum per anagramma, quod vix cognosci potest: additur v.g. Colonia, quando impressus est Antverpiæ &c. Hæc omnia malè ob gravia inconvenientia, quibus occurrere voluit Trid. unde quamvis Dicast. n. 1241. dicat se videre, quod viri docti & probi id sine scrupulo faciant, reipsa tamen non ideo videntur excusari omnino; Si autem addatur verum nomen Academiæ, Collegii vel Ordinis, è quo auctor est, excusat Tamb. in Decal. l. 2. c. 1. §. 7. n. 53. quamvis taceatur nomen determinatæ personæ, quia si opus fuerit, poterit inquiri & reperiri determinatè Auctor, aut respondere debebit de hoc talis communitas.
328. §. 2. Trid. sess. 4. in Decreto de editione librorum sic statuit: Nulli liceat imprimere vel imprimi facere quosvis libros de rebus sacris sine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab Ordinario, sub pœna anathematis & pecuniæ in Cœnone Concilii novissimè Lateranensis appositæ. . . . Quis autem scripto eos communicant vel vulgant, nisi antea examinatus fuerit, in quibus in prodiderit. . . . Libros fidei agat. . . . in excor. . . . primi. . . . nentibus. . . . nomine. . . . etiam h. . . . partibus. . . . §. 3. . . . rebus sacris. . . . non cum. . . . libri impressi. . . . autem n. . . . agat dire. . . . videri a. . . . notabile. . . . tam. . . . tantum. . . . aminati. . . . concl. 3. . . . mandar. . . . ut sub pe. . . . currend. . . . bros de. . . . ine expr. . . . approbat. . . . §. 4. . . . approbat. . . . non appo. . . . ritus, qu. . . . ine appr. . . . Tom. . . .

examinati probatique fuerint, eisdem pœnis subjaceant, quibus impressores, & qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint Auctores, pro Auctore habentur. Hirc' Arsidek. dicit eos peccare mortaliter, qui legunt libros sine nomine Auctoris editos, si de rebus sacris agant: Busenb. dicit, ubi Trid. receptum est, incurri excommunicationem ab imprimantibus, imprimi mandantibus, vendentibus, apud se retinentibus, vulgantibus libros de rebus sacris sine nomine Auctoris & approbatione Ordinarii: sed etiam hic rigor Tridentini non est ubique in his partibus receptus.

§. 3. Si Regularis curet imprimi librum de rebus sacris cum sola approbatione Ordinarii, & non cum licentia Superioris, docet Sylvius p. 1. v. libri impressio concl. 1. quod peccet graviter, si autem non esset de rebus sacris, quamvis non agat directè contra Trident. tamen concl. 2. dicit videri adhuc graviter peccare, quia agit contra notabilem constitutionem sui Ordinis. Attamen non incurrit censuram, quia hæc incurritur tantum, quando omittitur nomen Auctoris, examinatio & approbatio Ordinarii, Suar. Sylv. concl. 3. ubi tamen refert Decretum Urbani VIII. mandantis omnium Religionum Superioribus, ut sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ præcipiant subditis suis, ne ullos libros de quavis materia tractantes imprimant sine expressa Superiorum revisione & in scriptis approbatione.

§. 4. Si quis curet imprimi librum legitime approbatum, sed approbationem & licentiam non apponat, peccat, & in rigore, liber est prohibitus, quia Lateranense & Trident. vetant imprimi sine approbatione, quod explicant Caj. Nav. Suar. Tom. VIII. LII sine

sine approbatione adjuncta seu simul impressa, *Sylv.* suprâ q. 3., ubi tamen dicit, si talis liber publicè vendatur in loco catholico, ubi est librorum approbator, hoc ipso, quòd permittatur vendi, haberi pro approbato, ac posse præsumi esse approbatum.

385. §. 5. Libros famosos imprimere aut legere est jure naturæ illicitum, non aliter ac eloqui & audire detractionem. Illi autem libri dicuntur famosi, qui alicujus famam injustè lædunt, vel continent infamiam necdum publicam: & si sint contra Ordinem religiosum, incurritur excommunicatio ab *Alex. IV.* lata, *Fill. tr. 15. n. 126.*

386. §. 6. Secluso periculo perversionis putant *Tamm. & Burgh.* cent. 1. cas. 8. non peccari, si legatur Pasquillus etiam ab hæreticis impressus contra varios status hominum, dummodo fidem catholicam & Papam non tangant, tum, quia vel talia sunt aliunde publicè decantata, vel non creditur ejusmodi nugacibus scriptiunculis, vel ob difficultatem abstinendi & frequentiam contrarii usûs prohibitio, si quæ fuit, videtur deliisse.

387. §. 7. In Indice Regula 6. sic habetur: *Libri vulgari idiomate, de controversiis inter catholicos & hæreticos nostri temporis differentes, non passim permittantur, sed idem de iis servetur, quod de Bibliis vulgari lingua scriptis statutum est.* Verùm hæc prohibitio in Germania & Belgio non observatur, quamvis fateri oporteat, quòd talis lectio multis sit pernitiosa, præsertim illis, qui non satis firmi sunt in fide, aut sunt simpliciores, & potiùs attendunt ad hoc, quod objicitur ab hæreticis, quàm quod responderetur à Catholicis: maxime autem vitandi

tandi sunt rudibus illi controversiæ, qui subtilia argumenta hæreticorum nervosè & ad plausum proponunt, solutionem autem breviter & frigidè: imò rectè notat *Verj. a. 11*. tales libros meriti non esse permittendos imprimi, præsertim in lingua vulgari.

*Q. 43. Quas pœnas incurrant legentes aut retinendi libros hæreticos vel alios prohibitos. R. Satis colligitur ex dictis & ex hac Regula 10. Indicis in fine. Si quis libros hæreticorum vel cujusvis Auctoris scripta ob hæresin vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita legerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrat; qui verò libros alio nomine interdictos legerit aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio Episcoporum severe puniatur. Denique notandum est cum *Schiaz. l. 4. diff. 21*. laicis (quales non sunt primam tonsuram habentes) prohiberi *Cap. Quicumque, De hæret. in 6.* sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ, ne disputent de fide publicè vel privatim cum hæreticis. Id ipsum etiam prohibetur Clericis indoctis, *L. Clericus, Cod. De summa Trin. & fide cath.**

Q. 44. Quis possit dare facultatem legendi vel corrigendi libros hæreticos & prohibitos. R. S. 1. Superiores regulares posse suis dare facultatem legendi & retinendi libros hæreticos putarunt multi viri docti à me interrogati, ducebantur his rationibus: 1. Quia Patres Provinciales viri pii & docti quorundam Ordinum eam facultatem hætenus semper dare consueverunt, qui communis mos videtur esse sat solidum fundamentum. 2. Quia est justa & rationabilis præsumptio pro sapientibus viris illis, non ignavis eorum, quæ obmoventur, nec tamen difficillibus.

bus in ea potestate danda, estque semper præsumptio pro Superioribus, argumento Cap. *Quid culpatur*, 23. q. 1. *Laym.* l. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. 11. & omnes in Cap. *Quoniam contra*, ubi nominatim *Decius* n. 33. ff. De probat. *Alciatus* Reg. 3. præsump. 9. *Abbas*, concl. 41. n. 2. Præsumptione autem merito stari in utroque foro adstruit *Sanch.* in Decal. l. 2. c. 10. n. 11. & 13. 3. Quia Bullæ & prohibitiones in contrarium ignotæ sunt, adeoque non receptæ usu apud Germanos. 4. Et præcipue, quia saltem quod Societatem **JESU** attinet & alios participantes ejus privilegia, *Pius V.* & post eum *Greg. XIII.* per Bullam *Exponi nobis*, 1575. concedit, ut *Præpositus Generalis* consideratè cum delectu & re consultatâ cum *Assistentibus* possit concedere facultatem legendi libros hæreticos & alios prohibitos ad oppugnandum, uti refertur in *Compend. privil.* v. *Libri prohibiti* §. 1. Et ibidem §. 2. sic habetur: *Possunt nostri uti libris non hæreticis, licet habeant annotationes & scholia Auctorum hæreticorum, aut Auctores ipsi mali sint, si libri ipsi non sint editi ad stabilienda dogmata hæretica, dummodo nomen Auctoris, si sit hæreticus aut in Indice prohibitus; & si quid inter legendum impium occurreret, deleatur.* Et facultas hæc in dicto comp. communicatur Provincialibus. Similiter in §. 3. & seqq. ejusdem compendii datur facultas eis, qui à Superioribus nostris deputati fuerint, corrigendi alios quos libros prohibitos.

390. §. 2. Alii negant Superiores regulares posse dare facultatem ad legendos aut retinendos, saltem libros hæreticos, quia putant ista esse revocata per sequentes Pontifices, nam *Greg. XV.* 30. Decemb. 1622. per Bullam *Apostolatus officium*, revocavit datas quibusunque personis cujuscunque

que gradus & conditionis licentias legendi vel habendi libros hæreticos vel quomodolibet prohibitos: *Urb. VIII.* Bullam illam innovavit 2. April. 1631. expressè addens, libros quoscunque ob hæresin vel falsi dogmatis suspicionem, seu per constitutiones Apostolicas etiam ratione astrologiæ judiciariæ vel aliàs quomodolibet prohibitos, quibuscunque personis, laicis & ecclesiasticis, tam secularibus quàm regularibus cujuscunque Ordinis, Societatis & instituti quomodocunque concessos: per quæ verba, *cujuscunque Ordinis, Societatis & Instituti*, quæ *Greg. XV.* omiserat, videtur voluisse etiam nos comprehendere; Hinc *Dicast.* qui in Germania vixit & scripsit hîc d. 3. n. 257. ait: *Urbanus VIII.* 5. Nov. 1631. per constitutionem, quæ incipit, *Cum sint accepimus*, revocat, quidquid potuerunt omnes etiam de Societate, circa ea, quæ concernunt fidem catholicam illiusque professionem & officium S. Inquisitionis, qualia sunt ea, quæ ad hæresin spectant, & lectionem librorum prohibitorum. Accedit quoad libros hæreticos difficultas ex verbis concessionis per *Pium V.* & *Greg. XIII.* nam cum dicat, *cum delectu & re consultata cum suis Assistentibus*, videtur eligi industria seu requiri determinatè judicium Generalis, adeoque facultas illa non erit communicabilis Provincialibus. Denique quod mihi maximam difficultatem facit circa illam facultatem nostram est, quia in dicto compendio nostro suprâ in fine post §. 6. additur: *Adverte, facultatis legendi & habendi libros prohibitos universalem revocationem editam fuisse à Greg. XV. 30. Decemb. 1622. in Bullar. comm. constit. 40. & ab Urb. VIII. 2. April. 1631. ibid. constit. 145.* Atque ideo *Dian. Portel. Delb. Lezan. Pignar. in novissi.*

novissimis conf. 196. pag. 492. stant pro hac sententia negante, uti & novissimè *Viva* ad prop. 2. §. *Alex. VII.* n. 11. quamvis contradicat *Peyrimis*, patens Pontifices non derogare Privilegiis Religio- num, sed solum particularibus licentiis; atque ita referunt, sed nihil statuunt *Bassæus V. Hæresis* n. 17. *Herinx* De fide disp. 9. n. 82. sed *Pennafels* De fide disp. 16. n. 69. relata sententiam illam *Peyrimis* rejicit dicens, facultatem quoad libros hæreticos tam inquisitoribus quàm Regularibus olim factam per constitutiones illas revocari. *Pelliz.* Tom. 1. tr. 6. c. 5. n. 37. dicit speculativè defendi posse, per Pontifices revocatas esse licentias, quomodocunque etiam per privilegium datas ad legendum tales libros: item potestatem dandi ejusmodi licentias esse restrictam ad solam Congregationem S. Officii, adeoque ablatam illis, qui illam habebant viâ ordinariâ, uti erant Ordinarii & Inquisitores, sed non ideo potestatem concedendi facultatem legendi tales libros esse ablatam illis, qui privilegium habebant, de hoc enim nulla fit mentio, nihil tamen vult determinare: *Pignat.* autem suprâ directè contradicit, tantum id permittens quoad alios libros prohibitos, sed non hæreticos. Et fatetur mihi ista retulisse: De cætero, quod me acceperunt, quia non tantum Nuntii Apostolici, sed etiam Episcopi in his partibus habent speciales facultates concedendi potestatem legendi & retinendi libros hæreticos, uti retuli l. 6. p. 3. n. 832. & 846. ab illis pro securitate hætenus petii hanc potestatem, uti & absolvendi ab hæresi & à lectione librorum prohibitorum, quando sunt casus cadentes sub Bullam cœnæ, de quibus omnibus multa etiam dixi l. 6. p. 2. à n. 1613. & 1615.

E. III.
20. II.

Tom. mor.
Claudii
La Croix
Tom. VII

ca.

Opponi potest 1. Quod alii Regulares sine scrupulo tali facultate utantur, uti & dicuntur abolvere ab hæresi, ergo & nos posse. R. N. conseq. quia nobis deberet facultas illa communicari per Generalem, fortasse id non est opus apud alios. Deinde rectè docet *Less.* in Auct. V. *Bulla Pontificia*, cas. 5. Religiosos diversorum Ordinum in eadem Provincia non facere unum corpus in ordine ad receptionem Constitutionis Pontificiæ generaliter ad Regulares directæ, quia in hoc Ordine possunt esse rationes recipiendi, in altero non recipiendi, cum vario Jure & modo vivant, nam & sic fit, ut unius regni civitas una recipiat & obligetur lege Principis, alia non.

Objici potest 2. Revocationes illas non esse promulgatas in partibus, ergo non obligant. R. N. conseq. quia sufficit promulgationem esse Romæ factam, uti rectè *Less.* supra V. *Professio religiosa*, cas. 1. n. 1. Et quamvis si revocationes tangerent contractus & similia, ex quibus sequi posset magna perturbatio Reip. teneant aliqui cum *Less.* V. *Bulla Pontificia*, cas. 3. requiri etiam promulgationem in partibus, tamen si agatur de privilegiis, rectè docet sufficere, quod revocatio facta sit Romæ, & de ea certò constet in partibus, privilegia enim non sunt leges, & multò facilius cadunt.

§. 3. Confessarius sine speciali potestate ab- 391.
solvens ab hæresi, lectione libri hæretici, vel ab alio casu Bullæ cœnæ, facit actum irritum & excommunicatur, uti patet ex §. 23. & seqq. Bullæ cœnæ, quam retuli l. 6. p. 2. n. 1054.

§. 4. Quod attinet ad facultatem corrigendi 392.
aliquos libros, & ita correctos relinquendi externis, est tantum sermo de libris aliquam fortè

hæresin vel alteram continentibus, non autem de libris hæretici tractantibus de religione, hi enim corrigi non possunt: nec ideo prohibentur, quòd contineant hæresin, quæ corrigi possit, sed quia tractant de religione, quali tractationi facile inspergitur hæresis, uti habet Sanch. suprâ.

393. §. 5. Circa correctionem libri, cui insperfa est hæresis, sic habet Laym. suprâ n. 4. Licet in Reg. VIII. Indicis librorum prohibitorum præcipiatur, ut libri, quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inferta sunt, quæ ad hæresin seu impietatem, divinationem seu superstitionem spectant, à Catholicis Theologis Inquisitionis Generalis auctoritate expurgentur, quia tamen in Germania nostra Inquisitores non sunt, ideo hoc præceptum in observationem non deducitur, quamvis consultum sit observare, & esse quosdam libros viris Theologis expurgandos tradere. Less. in Auc. V. Hæreticorum libri cal. 16. sic habet: Episcopus in his locis potest Religiosis & etiam externis dante facultatem corrigendi etiam libros externorum, ut patet ex Instructione Clementis VIII. quæ habetur in Indice librorum prohibitorum. Similiter potest Episcopus dante facultatem legendi libros prohibitos viris idoneis, modo tales sint, ut corrigi possint, ut patet ex eadem Instructione: ubi verò est Inquisitor, ab utroque facultas obtinetur. Sylvius p. 1. V. Libri, q. 2. sic habet: Quamvis de rigore secundum Tit. Indicis de correctione §. 1. & 5. correctio alicujus libri fieri debeat de licentia Episcopi vel Inquisitoris, tamen cum rigor ille non sit in viridi observatione, probabilius est viro docto licere juxta Indicem expurgatorum per seipsum corrigere libros, nam ad Regulam 12. notatur, ut, qui posthac ad libros suos expurgandos idoneus futurus est, id ipsum præstare queat, servatis reliqua præscripta. Addit q. 8. Si visitator per Episcopum constitutus aut alius habens potestatem

E. III.
20. II.

Tom. I.
m. or.
Claudii
La Croix

Tom. VI

ca.

visitandi aut permittendi, permittat librum, censeri potest approbatus.

Q. 45. An Episcopi possint pro sua Diocesi prohibere certos libros, vel aliquas propositiones censurare. R. Negant aliqui cum vindice Gobathi, 1. Quia Inn. XI. in decreto, quo damnavit 65. propositiones, in fine prohibet censurari vel notari ullas propositiones adhuc controversas inter catholicos, & iudicium de eis S. Sedi reservat. 2. Quia censura Episcoporum non est infallibilis, & fieri poterit, ut unus pro suo critirio vel passione reprobet librum aut propositionem, quam alius approbabit, & sic nascetur divisio & scandalum aliquod in Ecclesia, ergo decuit hanc potestatem esse reservatam infallibili Romani Pontificis iudicio. 3. Quia nemo utiliter damnat propositionem, cuius iudicium merito potest ad crism vocari & pariformiter damnari. His non obstantibus probabilius est posse, 1. Quia Episcopi sunt à Christo constituti Pastores habentes regere suas Ecclesias, ad quod spectat posse ovibus noxia pascua declarare ac prohibere. 2. Quia in Reg. 10. Indicis Trid. expressè ita habetur: *Librum tamen sit Episcopis, aut Inquisitoribus generalibus secundum facultatem, quam habent, eos etiam libros, qui his Regulis permitti videntur, prohibere, si hoc in suis regnis aut provinciis vel diocesis expedire iudicaverint.* Hanc autem potestatem non revocavit Inn. XI. cum nec de illa, nec de Episcopis, nec de libris mentionem faciat. Fatendum tamen est, quod censura illa Episcoporum nullam habeat certitudinem, nec reddat doctrinam libri improbabilem, nec liget, nisi illius subditos, & si ex nimia promptitudine Episcoporum aliquando nascatur inconueniens, per accidens hoc est.

Quod particulares Doctores attinet, hi se reddunt deridiculos, si nimis prompti sint in censurandis propositionibus aliorum: dicitque bene vindex Gobati, quo fere doctior quisque est, esse pariter esse solet in damnandis aliorum opinionibus, ut in Doctore Angelico, Seraphico, subtili, aliisque licet observari. Reprehendi non meruit, quod recte defendi potest inquis S. Aug. Epist. 15. ad Hieronymum.

CAPUT III.

De suspensione & degradatione.

DUBIUM I.

Quid sit suspensio, quotuplex, & unde dignoscendum qualis & quanta sit.

RESP. I. Suspensio est censura, quæ Clericis functiones aliquas ecclesiasticas exercere prohibetur. V. Bon. to. 1. d. 3. p. 1. Lay. l. 1. t. 5. p. 1. c. 1. Unde resol.

I. Solus Clericus potest suspendi.

II. Suspendere possunt, qui possunt ferre censuras.

III. Ex genere suo, & nisi parvitas materia excuset, est peccatum grave, exercere actum per suspensionem prohibitum, unde & irregularitatem inducit. Si tamen suspensus toleratus se non ingerat in tales functiones, sed ab aliis propter utilitatem requiratur, probabiliter non peccat, cum alii licite requirant: imò et si nominatim sit denunciatus & non toleratus, alii tamen non tenentur sub mortali eum vitare, nisi censeantur cooperari actui, à quo suspensus est: unde audire ejus Missam, non erit peccatum, (saltem mortale) si non inservias. Ita probabiliter Avila, Henriq. Suar. Sayr. apud Bon. p. 4. m. 4. etiam Laym. n. 7.